

laiškai lietuviams

RUGSĖJIS 1996 SEPTEMBER

MOKYTOJUI	253	Algirdas Paliokas SJ
IŠ LIETUVOS BAŽNYTINĖS PROVINCIJOS	257	Jonas Boruta SJ
DIEVMEDIS	261	Elena Šidlauskienė
TRUPUTIS DOGMŲ ISTORIJOS	265	Vytautas Bagdanavičius MIC
IŠ GRIUVĖSIŲ KYLANTI VILTIS	267	Kun. A. Gražulis SJ
GAILESTINGUMAS SVARBIAU UŽ AUKĄ	273	Chiara Lubich
ŽMOGUS IEŠKO DIEVO	274	Danutė Bindokienė
BŪTINIAUSIAS ŠIANDIENOS ŽODIS	277	Kun K. J. Ambrasas SJ
LEISKITE BŪTI GERAM	279	Jonas Ivanauskas
KALBA	282	Juozas Vaišnys SJ
KNYGOS	283	Alė Rūta
TĖVYNĖJE	284	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	287	Red.
TRUMPAI	288	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas dail. Povilo Puzino kūrinių nuotraukomis.

Viršelio piešinys — dail. Gražinos Didelytės.

Skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.

Lietuviškas raidynas-Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1996 / RUGSĖJIS - SEPTEMBER / VOL. XLVII, NO. 9

MOKYTOJUI

Algirdas Paliokas SJ

Ateina žmogus į pasaulį. Jo niekas nemokė, kaip ateiti. Ir toliau stop! Jei tik nebus žmogaus šalia, jis žus. Kūdikis pats neišmoks, kaip žodį tarti, kaip šaukštą paimti, kaip sagas segiotis, kaip eiti, kaip gyventi. Moko tėvai, giminės ir kiti. Jis išplėstomis akutėmis stebi ir tiria visus aplinkinius daiktus ir visa, kas juda, ir tuoj viską kartoja, kartoja. Jis mokosi ir noriai mokosi vaikščioti kaip žmogus, kalbėti žmonių kalba, naudotis rankomis kaip žmogus, mąstyti ir elgtis kaip žmogus. Tik ne visada jis būna klusnus kantriųjų tėvų mokykloje. Ir iš kur jis turi tiek norų daryti kitaip, elgtis savaip? Tai džiaugsmo, tai skausmo bangos užlieja pirmųjų žmogaus mokytojų širdis. Nepavargdami jie gali šimtus kartų taisyti šito mažo žmogučio klaidas ir džiaugtis jo laimėjimais daugiau nei savo.

XX amžiaus motina.

Dail. Povilas Puzinas

Mokytojas be kantrybės - ne mokytojas. Be meilės, be atleidimo taip pat. Ir tiek ir dar daugiau bus pareikalauta iš tėvų laiku apribotoje šioje pirmoje žmogaus mokykloje. Suspėjai - laimėjai. Jei įdiegei jam, savo vaikui, daugiau susivaldymo, daugiau darbštumo, teisingumo, dorumo, tikėjimo, žodžiu - viso to, kas daro žmogų žmogumi, tuo jam lengvesnį gyvenimo kelią padovanojai. Tada sunkumuose jis nesuklups, mokės atskirti kas tikra nuo netikra. Kuo prie tikros Tiesos ir Gėrio bus arčiau, tuo jo gyvenime džiaugsmo ir laimės bus daugiau. O priešakyje dar ilgas ir ne visada lengvas kelias.

Ar lengva tėvams atiduoti savo vaiką į kitų rankas? Didele dalimi kitiems jo ateitį patikėti? Ne, tai nėra lengva, bet kitos išeities nėra. Vaikui jau reikia kitų mokytojų, vėliau dėstytojų ir to, kas vadinama gyvenimo mokykla.

Ar lengva būti mokytoju? Atsakykim kitu klausimu: kas vaikui yra mokytojas? Tai žmogus, kuris verčia palikti žaidimus, sportą, televizorių, draugus - visa, kas jam taip patinka, o daryti tai, kas jam visai nepatinka. Be to, jis dar vertina tavo žinias. Norisi įdėti triūso kiek galint mažiau, o gauti kiek galint daugiau. Juk laiko visada trūksta laisvei, džiaugsmui ir ir žaidimams. Ir mes buvome tokie. Ir mumyse grūmėsi pareiga ir malonumų šauksmas. Tik anuomet pareiga beveik visuomet nugalėdavo, ir mūsų mokytojams buvo lengviau. Nors tada tie laikai atrodė lyg pilkos prailgusios dienos. Ir vakar buvo tas pats, ir rytoj ir, matyt, niekad nesibaigs.

Tiktai dabar, žiūrėdami iš laiko atstumo, pamatome, ko tuomet nematėme, įvertiname, ko nevertinome. Mūsų atmintyje iškyla ne vienas ir ne du mokytojai, kurių pamokymus prisimename, kurių dėstomus dalykus pamėgome, kurių pa-

vyzdžiu sekėme. Amžinojo Tėvo planą įvykdymui reikėjo visų mokytojų įtakos, jų aiškių įrašų mūsų dvasioje ir gyvenime. Tiktai ar galėtume tvirtinti, kad užaugino me visa, kas mumyse sėjama buvo, kad sąžiningai sukome ten link, kur link kreipiami buvome? Žodžius ir poelgius, kuriais žeidėme tas kantrias, pasiaukojusias širdis, jau pamiršome. Tėvams ir jiems tikriausiai ne kartą ir ašaras išspaudėme. Tiktai vėliau gyvenimo mokyklos toliau mokomi, kai tapome savo vaikų mokytojais, supratome, kokie jie buvo mums ir kokie mes buvome jiems. Norėtusi daug kartų atsiprašyti, šimtus kartų dėkoti už kantrybę, prilygstančią tėvų kantrybei, ir už tą ypatingą, mokytojišką meilę mokiniai. Joje tėvų meilės atšvaitai, joje žmonijos meilė augančiam ir bręstančiam savo nariui, kuriam ji nori perduoti savo tūkstantmečių patirtį, vėliau jo talentais save praturtinti ir taip amžinai jauna išlikti. Mokytojai moko mus ir mes kartu - žmoniją. Kol mokytojai dar nepavargo ir nenusivylė, kol dar širdyse yra ugnies, pasaulis ėjo ir eis pažangos keliu, keisis mūsų gyvenimas ir žemės veidas.

Neužtenka tėvų mokyklos, per mažai ir visų mokytojų pastangų, kad žmogus taptų tikru žmogumi, atpirktu ir išgelbėtu žmogumi. Kad žmonija nepaklystų pažangos keliuos, kad žemėje gyvuotų taika ir gerovė, kad bandymą sektų amžina laimė, tam reikia tokio Mokytojo, kaip Dievo Sūnus. Ir Jis buvo čia, ir Jis šito išmokė, ir Jo palikimą mes turime širdyje ir rankose. Prašomas ir neprašomas Jis ėjo per miestus bei kaimus ir mokė, mokė, mokė. Gėrio ir tiesos išsiilgę žmonių širdys lyg margaspalvė augmenijos jūra gėrė dieviškos tiesos lašus ir skleidėsi naujam gyvenimui įvairiaspalviais, įvairiarūšiais žiedais. Mokytojas niekam šviesos negailėjo. Ne vieną Jo šviesa akino, parodė vidaus nešvaru-

Žvejys.

Dail. Povilas Puzinas

mus. Žmoguje grūmėsi dieviška šviesa su žmogaus tamsa. Ką sakė žmonės - mokiniai? Geriau nuo Jo tolėliau... aš be Jo visai neblogas esu... "ir kas gali šitų žodžių klausytis?.. "O pasiteisinti mokiniai mokytojo tada, moka dabar. Mokytojas tetroško kūrinijos žiedą - žmogų dieviškai išpuošti, dieviškai apdovanoti ir šimteriopą grūdą nuimti.

Šio Mokytojo taip pat neaplenkė kiekvieno mokytojo likimas.

Žmogus moka pavandeniuui plaukti, miniažmogui būti, nepajudinamu akme-

niu vietoje likti, kad tik to dieviškojo raugo priėmus mažiau, kad tik skurdus ir ribotas žmogiškas pasaulėlis nepaliestas išliktų. Nereikia dieviškų erdvių! Dievo vaikų laisvės nereikia! Geriau: kaip aš suprantu, taip ir gyvenu, kaip radom, taip ir paliksim. Nurodymai: neteiskite, atleiskite, dalinkitės, nekraukite lobių... - dar šiaip taip suprantami, šiaip taip vykdomi. Bet jų daug ir jų viršūnė yra: "Būkite tokie tobuli, kaip ir jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas" (Mt 5,48). Didžiausias palinkėjimas žmogui ir kartu kvietimas. Kaip žemiškas mokytojas trokšta visas žinias atiduoti, taip dieviškas - iškelti žmogų iki Dievo. Koks žmonių atsakymas? Koks mano atsakymas Jam?

Dieviškojo Mokytojo teiginiai, Jo kvietimas pasiekia dvidešimtojo šimtmečio žmogų lygiai su tuo pačiu aštrumu. Kiekvienam reikia eiti pačiam ir apsisprendimo žodį tarti pačiam. Už šimtaprocentinį derlių - šimtaprocentinis atlygis.

Mokytojų Mokytojas tarė: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas" (Jn 14,6). Jis - tikroji, būtinoji, gyvoji Tiesa. Jis - kelių Kelias. Jis - pilnutinis, įprasminamas Mokytojo mokiniui teikiamas Gyvenimas.

Ačiū *Mokytojui*, tėvams ir visiems visiems mokytojams! Ačiū, kad tikiu, žengiu, gyvenu!

■ Geg. mėn. pabaigoje ir birželio pradžioje Čikagos lietuvių jėzuitus aplankė kun. Jonas Boruta SJ, Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijolas, ir kun. Wendelin Koestner SJ, jėzuitų generolo pavaduotojas kai kurioms Europos provincijoms, jų tarpe ir Lietuvos. Abu dalyvavo Jaunimo centro vakaronėje ir pasitarime su Jaunimo centro taryba ir valdyba.

■ Birželio mėn. Šv. Sostas, įvertindamas dr. Petro Kisieliaus darbus ir ilgametę krikščionišką veiklą, pakėlė jį į Šv. Silvestro riterius, kartu suteikdamas riterio diplomą ir medalį.

■ Per audienciją, kovo 9 d. suteiktą keliems tūkstančiams popiežinės misionieriavimo draugijos nariams, pop. Jonas Paulius II pareiškė, jog kiekvienas katalikas privalo dalintis tikėjimo šviesa su kitais ir remti misionierišką veiklą.

Iš Lietuvos Bažnytinės Provencijos kūrimo istorijos

Jonas Boruta SJ

Gyvename reikšmingų Jubiliejų epochą - laukiame 2000 Viešpaties metų jubiliejaus, minėjome Lietuvos 600 metų krikšto sukaktį, minime Lietuvos Bažnytinės provincijos įkūrimo 70-metį. "L' Osservatore Romano" 1996 balandžio 26-osios numeryje ¹ praneša apie Čekijos, Rusijos, Lenkijos, Vengrijos ir Vokietijos vyskupų pasitarimą kaip 1997 metais paminėti pirmojo baltų žemėse misionieriaus kankinio šv. Adalberto Vaitiekaus mirties 1000 metų sukaktį. Lietuvos istorikai ir kultūrininkai ruošiasi 2009 metais paminėti Lietuvos tūkstantmetį. Būtent, kaip galutinai nustatė E. Gudavičius, A. Bumbliauskas, 1009 metais Lietuvoje (o ne Prūsijoje, kaip anksčiau manyta) kankinio mirtimi mirė šv. Adalberto Vaitiekaus pasekėjas vyskupas misionierius šv. Brunonas Bonifacas. Quedlinburgo metraštis, aprašydamas šio šventojo mirtį, pirmą kartą pamini ir Lietuvos vardą ². Su šv. Adalbertu Vaitiekum ir šv. Brunonu Bonifacu prasideda baltų kraštų (tame tarpe ir Lietuvos) evangelizacijos istorija. Pirmasis pasikrikštijęs lietuvių valdovas - tai šv. Brunono kankinystės istorijoje minimas lietuvių karalius Netimeras.

Baltų kraštų vietinių oaznyčių - vyskupijų kūrimo istorija prasideda Palaimintojo Meinardo įkurta Ikškilės vyskupija Latvijoje ³. O pirmosios vyskupijos Lietuvoje kūrėju buvo pirmasis Lietuvos karalius Mindaugas.

XIII a. pirmoje pusėje Livonijoje ir Prūsijoje įsikūrus galingsiems kariniams ordinams ir jiems susivienijus, Lietuva buvo susiskaldžiusi: dar nebuvo vieno valdovo valdomos valstybės.

Mindaugas, matydamas Lietuvai gresiantį pavojų, pašalino sričių kunigaikščius ir paėmė visą valdžią į savo rankas. Jo priešai - sričių kunigaikščiai - suorganizavo prieš Mindaugą galingą sąjungą, į kurią įtraukė Livonijos kalavijuočius, jotvingius, žemaičius, net ir Haličo-Volynės kunigaikštį Danielių. Situacijos verčiamas, Mindaugas pasiūlė Livonijos ordinui taiką. Ordino magistras Andrius von Stirlandas pasiūlymą priėmė su viena sąlyga - jei Mindaugas ir jo pavaldiniai apsikrikštys. Mindaugas su šia sąlyga sutiko ir 1250 m. pabaigoje arba 1251 m. pradžioje pasikrikštijo su savo žmona, vaikais ir daugybe savo valdinių. Nors Mindaugo krikšto proga į Lietuvą atvyko pats Livonijos ordino magistras su būriu ordino brolių ir kunigų, tačiau tas įvykis tik keliom eilutėm aprašytas eiliuotoje Livonijos kronikoje.

Apsikrikštijęs Mindaugas pasiuntė pas popiežių Inocentą IV savo pasiuntinius, kurie pranešė apie valdovo krikštą, paprašė savo kraštui Apaštalų sosto globos, karaliaus vainiko bei prašė įsteigti Lietuvos vyskupiją, tiesiogiai pavaldžią popiežiui. Inocentas IV 1253 m. birželio 24 d. apaštalinio laišku Rygos arkivyskupui liepė parinkti tinkamą kandidatą į Lietuvos vyskupus. 1253 m. rugpjūčio 21 d. bule popiežius Inocentas IV paskyrė Vokiečių ordino kunigą Kristijoną Lietuvos vyskupu. Rygos arkivyskupas Albertas 1253 m. pabaigoje arba 1254 m. pradžioje pašventino Kristijoną vyskupu ir kaip metropolitas savo vardu paėmė iš jo paklusnumo priesaiką, taip įjungdamas Lie-

tuvos vyskupiją į savo bažnytinę provinciją. Tačiau su tuo nesutiko nei karalius Mindaugas, nei jo prašomas popiežius, kuris 1254 m. rugsėjo 3 d. dviem bulėm „Inclinati precibus” ir „Inclinati serenitatis” Lietuvos vyskupą Kristijoną atleido nuo duotos Klusnumo priesaikos Rygos arkivyskupui. Naumburgo vyskupas Dytrichas (Dietrich) buvo įpareigotas iš vyskupo Kristijono paimti priesaiką Apaštalo Sosto vardu. Taip buvo įsteigta pirmoji Lietuvos vyskupija, tiesiogiai pavaldi Romai.

Z. Ivinskis Vatikano archyvuose rado anų laikų popiežių laiškų tekstus, kuriuos taip aptaria P Jatulis:

“Popiežius tačiau nustebo, gavęs Mindaugo pranešimą, kad Rygos ganytojas, konsekruojęs vysk. Kristijoną, iš jo priėmė priesaiką savo vardu, tuo būdu Lietuvos vyskupiją priskirdamas kaip sufraganiją Rygos arkivyskupijai. Vadinasi, buvo peržengti popiežiaus duoti įgaliavimai. Aišku, tiek Rygos arkivyskupui, tiek Livonijos ordinui rūpėjo užsitikrinti savo valdžiai Lietuvos plotus. Kaip tik tuo metu (1251) buvo panaikinta Žiemgalos vyskupija, kuriai anksčiau buvo numatyta priskirti dar nenukariautas Lietuvos sritys. Ta vyskupija buvo prijungta Rygos vyskupijai, kuri nuo to laiko pakelta į arkivyskupiją. Mindaugui buvo žinomi vokiečių kėsmai, taigi jis greitai pasiskundė popiežiui. Inocentas IV tučtuojau įsakė Naumburgo vyskupui Saksonijoje, kad Šv. Sosto vardu naujai priimtą iš vyskupo Kristijono priesaiką, panaikindamas aną Rygos arkivyskupo priimtą. Naumburgo vyskupui popiežius 1254.IX.3 d. rašė, kad Rygos arkivyskupas priėmė iš vysk. Kristijono priesaiką savo bažnyčios vardu, kam visai nebuvo įgaliotas, “ypač kad Lietuvos žemė priklausau Palaimintojo Petro teisėms ir nuosavybei ir to karaliaus garbei, kurį nuo jo atsivertimo pradžios priėmė kaip ypatingą Bažnyčios sūnų ir karališkos didybės titulu liepėme atžymėti; jokie kito ten nenorime vyskupo, kuris kam nors kitam, o ne Romos popiežiui, būtų priklausom-

mas. Kadangi tas karalius nuoširdžiu laišku mūsų prašė, kad šį dalyką sutvarkytume pagal Apaštalo Sosto apdairumą, mes patenkiname jo prašymą, tavo broliškumui apaštalinio raštu įsakome, kad (...) minėtam arkivyskupui padarytos priesaikos tas vyskupas nesilaikytų, bet kad priimtumei iš jo įprastą ištikimybės priesaiką mūsų ir Romos Bažnyčios vardu, pagal formulę, kurią esame prisiuntę minėtam arkivyskupui”.⁴

Tokia popiežiaus Inocento IV taktika atitinka (kaip matysime vėliau) Visuotinės bažnyčios tradiciją neofitų vyskupijas palikti tiesiogiai pavaldžias Romai, neįjungiant jų į kaimyninių kraštų bažnytines struktūras. Juk neofitams reikia Evangeliją įsiurbti į savą tautinę kultūrą, o ne su Evangelija panirti kurios nors iš kaimyninių tautų kultūron. Z. Ivinskis pastebi: “Įkurdamas atskirą Lietuvos vyskupiją (diocesis Lethoviensis), suteikdamas jai Apaštalo Sosto globą ir apsaugą (1251 m. liepos 17 d.), Inocentas IV Mindaugą pavadino “ypatinguoju Romos Bažnyčios sūnumi”, kai šis savo 1253 dokumentuose kalbėjo apie popiežių, kaip apie “mūsų tėvą”⁵.

Atskira vyskupija tiesiogiai pavaldi popiežiui - jau nemažas žingsnis bažnytinės provincijos sukūrimui, o Mindaugo laikų Lietuvoje (jei ne nelemti politiniai įvykiai - Mindaugo nužudymas ir t.t.) buvo visos sąlygos ir bažnytinės provincijos įkūrimui. V. Gidžiūnas Bostono “Lietuvių enciklopedijoje” mini tris anuo metu Lietuvoje įkurtas vyskupijas: “Mindaugui rūpinantis vyskupo konsekracija ir vyskupijos įsteigimu, Gniezno arkivyskupas 1253 m. Lietuvos vyskupu konsekruojo domininkoną Vitą, kuriam Mindaugas užrašė Veisiejų sritį. Jokios karinės jėgos neparemtas, Vitas dar trumpiau už Kristijoną gyveno savo vyskupijoje, kurią palikdamas parašė popiežiui realiaciją apie vargingą krikščionių padėtį Lietuvoje. Vakariename jotvingių krašte, Lukovo srityje, buvo stengtasi įkurti dar vieną vyskupiją. Aleksandras IV 1256 įsakė Breslavo vyskupui Lukovo

vyskupu konsekruoti pranciškoną Baltramiejų iš Bohemijos, bet tam pasipriešino Vokiečių ordinas. Lietuvos teritorijoje buvo įkurta ir Kuršo vyskupija, kuri apėmė visą šiaurės vakarų Žemaitiją iki Ventos, vad. Ceklį. Joje 1251-63 vyskupavo Henrikas Liuksemburgietis, Mindaugo globėjas. Jis nesėkmingai stengėsi įkurti Klaipėdoje savo rezidenciją ir pastatyti katedrą”⁶. Bet visos jos mažai teturėjo tikinčiųjų, kaip ir liaudžiai Evangeliją skelbiančių misionierių. Šv. Adalberto Vaitiekaus ir šv. Brunono Bonifaco laikai jau buvo praėję. Lietuvos krikšto problema jau buvo nebe tiek asmeninio krašto gyventojų atsivertimo, kiek visos Lietuvos, kaip valstybės, egzistavimo problema.

Tolesnį tragišką Lietuvos Bažnyčios, jos vyskupijų likimą, o kartu ir beveik pusanтро šimtmečio Lietuvos, komplikavo Teutonų ordino riterių agresija. Z. Ivinskis rašo:

“Su Mindaugo žuvimu (galutinai dar neišaiškinta, ar jis pasiliko krikščionimi), eilei generacijų baigėsi ir valdovų santykiai su popiežiumi. Tik iš apačios rusenanti krikščionybė negalėjo daryti daug pažangos, kai pats valdovas buvo pagonis. Krikštyti kraštą tada reiškė, kad pirmiausia pats didysis kunigaikštis priims krikštą, įsakydamas tai daryti ir savo valdiniam.

Su lietuviais vis labiau išsiplėtoję karo santykiai, kurių metu ordinas labiausiai geidė Vakarinės Lietuvos (Žemaičių), ilgam palaidojo bet kokias pastangas Lietuvą pakrikštyti, pradedant nuo valdovo dvaro. Tuose santykiuose yra atsakymas, kodėl didieji Lietuvos kunigaikščiai iki pat XIV amž. galo liko abejingi popiežiaus, imperatoriaus ir kaimynų valdovų įtikinėjimams priimti lotynų krikštą (1323, 1349, 1351, 1358, 1373). Ir Gedimino laišakai Avignono popiežiui Jonui XXII, ir derybos, kaip ir laišakai tuo klausimu per imperatorių Karolių IV, ar Vengrijos ir Lenkijos valdovus, vis primenant Vilniaus kunigaikščiui reikalą krikštytis, paliko tik negyvi pergamentai, nega-

vę jokios eigos.

Lietuvių tautos istorijoje įvyko reikšmingas posūkis, kurio pasėkos rytų Europoje buvo didesnės reikšmės, pvz., už rusų tautos numetimą totorių jungo. Kai kryžiuočių ordinas, prisidėjęs skrynias Romos Kurijos bulių ir įvairių privilegijų, pasirodė visai netikęs, kaip krikštijimo ir misijų institucija, Vilniaus valdovo ir jo tautos krikštijimas atėjo iš šono. Jis buvo surištas su svarbiais politiniais pasikeitimais, kai didysis Lietuvos kunigaikštis tapo kaimyninės valstybės karaliumi”⁷.

Tai jau 1387 metai ir tikrieji tų metų jau galutinio Lietuvos krikšto iniciatoriai ir vykdytojai - ne svetimšaliai, ne Ordinas ir ne lenkai, bet Lietuvos valdovai - lietuvių didieji kunigaikščiai Jogaila ir Vytautas. Net Lietuvos kunigaikščiams Jogailai ir Vytautui nepalankus lenkų istorikas J. Dluogošas pripažįsta šiems valdovams kilniausią viduriniais amžiais supratimu krašto krikštytojų ir apaštalų titulą, (net ir pripažįstant J. Dluogošo kronikos netikslumus ir tendencingumą), todėl nerimta 1387 metų Lietuvos krikšto klausimą kvestijonuoti tokiu išėivijos istoriko J. Dainausko samprotavimu: “Dluogošo pateikto fantastiško 1387 m. lietuvių krikšto aprašymo jokie neabejotini istoriniai dokumentai nepatvirtina. Atrodo, kad Dluogošas visa tai išsigalvojo, siekdamas parodyti nebūtus lenkų nuopelnus krikštijant Lietuvą”⁸.

P. Rabikauskas, neaukštindamas lenkų didelių nuopelnų krikštijant Lietuvą, neneigia Dluogošo kronikos pateikiamų žinių netikslumo “...Dluogošas savo kroniką rašė, praėjus daugiau kaip 60 metų nuo pačių įvykių. Be to, niekas neabejoja, jog Dluogošas kronikoje įvykius aiškina dažnai tendencingai, lietuviams gana nepalankiai, jog joje yra daug netikslumų, kurie suklaidino ir tebeklaidina ne vieną rimtą istoriką. Pz., Dluogošas rašo, kad į Vilnių atvykę karalius su karaliene krikštyti lietuvių. Iš čia kilo lenkuose jaunutės Jadvygos (ji tuomet buvo vos 12-13 metų mergaitė) idealizavimas, jos išskirtinių nuopelnų, Lietuvą krikšti-

jant, į padanges kėlimas. Bet nė vienas iš to laiko išlikusių dokumentų nepamini karalienės Vilniuje. Ir ji negalėjo būti Lietuvos sostinėje, nes tuo pačiu metu Lenkijos ponai ją nusivežė į Ukrainos Lvivą. Jiems rūpėjo atsiimti vadinos Raudonosios Rusijos žemes, kurios 1350 m. buvo pavestos valdyti Vengrijai, ir Jadvyga, kaip buvusio Vengrijos karaliaus duktė, savo dalyvavimu turėjo patvirtinti naują tvarką”⁹. Taigi P. Rabikauskas mini Dlugošo kronikos netikslumus, konkrečiai juos nurodo, bet išvada daro visai priešingas ir ne mažiau palankias lietuviams, nei išėivijos istorikai J. Dainauskas, A. Marma ir kiti. P. Rabikausko galutinė išvada pristato Vytautą ir Jogailą, kaip tikruosius 1387 m. Lietuvos krikšto iniciatorius ir vykdytojus:

“Visi lietuviai, rašę apie Lietuvos krikštą, pabrėžia faktą, jog lenkai tam krikštui - cituojų Z. Ivinskį: “neteikė didelės svarbos. Kaip patvirtina ir pačios Jogailos Vilniuje duotos privilegijos, neofitas - naujasis Lenkijos karalius Lietuvos sostinėn atvyko su mažu kunigų būreliu, kuriame nebuvo nei Gniezno arkivyskupo Bodzantos, nei Krokuvoje lietuvių kunigaikščius krikštijusio vysk. Jono Radlicos, nei veiklaus Poznanės vyskupo Dobrogosto”¹⁰. Iš tuomet Vilniuje duotų privilegijų sužinome, kad su Jogaila iš Lenkijos atvyko keletas atsakingų valstybės vyrų: Poznanės vaivada, du mozūrų kunigaikščiai, pora kaštelionų, dvaro taurininkas, išdininkas ir kiti. Jie, aišku, lydėjo Jogailą kaip valdovą. Juo labiau, atrodo, reikėjo iškilmingos Bažnyčios dignitorių palydos, nes karaliaus kelionės tikslas ir buvo į Lietuvą įvesti krikščionybę, įsteigti naują vyskupiją, numatyti jai vyskupą, steigti parapijas. Ir jau naujai karalienei būtų buvę įdomu susipažinti su savo vyro tolima tėviške. Lvivo srities reikalus lygiai gerai būtų buvę galima sutvarkyti ir pora mėnesių vėliau. Kodėl viso to nebuvo? Manysčiau, kad pats karalius ir jo broliai Skirgaila, Vladimiras, Kaributas, taip pat pusbrolis Vytautas to nenorėjo. Jie viską taip sutvarkė, kad krikščionybės Lietuvon įvedimas būtų pačių

lietuvių reikalas. Per daug iki kaulų buvo įsiėdęs kryžiuočių siekimas: krikštytojams turi priklausyti vienokia ar kitokia teisė valdyti pakrikštytuosius. Panašios priklausomybės nuo lenkų lietuviai, be abejo, baidėsi, nors Krėvoje ir buvo nutarę Lietuvą “prišlieti” prie Lenkijos. Tas noras nepriklausyti jaučiamas ir pirmuose oficialiuose, krikšto metu duotuose dokumentuose. Steigiant Vilniaus vyskupiją, nieko nepasakyta, kokiai metropolijai ji turėtų priklausyti, ir net popiežius kanonišką vyskupijos įsteigimą pavedė ne Gniezno arkivyskupui-metropolitui, o savo tiesiog įgaliotam Poznanės vyskupui. Jogaila ir Vytautas jau tuomet galėjo galvoti apie atskiros Lietuvos bažnytinės provincijos sudarymą. Vytautas, kaip žinoma, vėliau tam turėjo konkretų planą, tiktai laiko aplinkybės neleido jį įvykdyti¹¹. Mat Lietuva neturėjo savo kunigų, nebuvo joje dvasiškiams ruošti tinkamų mokyklų, ir pati gyvenimo realybė privedė prie to, kad Vilniaus vyskupija jau po keturių dešimtmečių tapo Gniezno metropolijos Lenkijoje dalim”¹².

Palyginę Mindaugo krikšto, pirmosios Lietuvos vyskupijos įsteigimo istoriją su 1387 metų Lietuvos krikšto įvykių istorija, rasime daug panašumų tarp abiejų įvykių dalyvių reakcijų ir siekimų. Iš pirmo žvilgsnio lyg ir stebintų, kad Vytautas, kovodamas už Vilniaus ir Žemaičių vyskupijų nepriklausomybę nuo kaimynų valstybių bažnytinių centrų, ne iki galo sekė Mindaugo pavyzdžiu. Kodėl? Ar Vytautas, kovojęs dėl nepriklausomos nuo Maskvos metropolito LDK stačiatikių metropolijos, nesuprato, kad reikia kovoti ir dėl katalikų vyskupijų nepriklausomybės nuo Lenkijos bažnytinių struktūrų, konkrečiai nuo Gniezno arkivyskupo-metropolito, Lenkijos primo įtakos? Tai, kad Gniezno arkivyskupas nebuvo pakviestas Jogailos ir Vytauto į oficialias Lietuvos krikšto iškilmes Vilniuje 1387 metų pavasarį, liudytų, kad abu Lietuvos valdovai tą reikalą suprato, bet iš kitos pusės jie žinojo ir ką kitą - Bažnyčios tradiciją naujakrikščių

Dievmedis

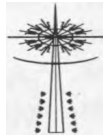
(Suaugusiųjų grupėje
premijuotas straipsnis)

Elena Šidlauskienė

Jau - ir dvylikti metai, kai mokykloje dėstydamą Solomėją Nėrį ar šiaip kur išgirdusi jos "Dievmedžiu žydėsiu", vis prisimenu, kaip inspektorius paskutinėmis pastangomis stengiasi išsakyti šį eilėrašį, - tęsia žodžius, prityla, ilsisi, - lyg iš po žemių - jo balsas... Ligoninėje. Mirtininkų palatoje. Likus dienos - prieš mirtį...

- Einam su manimi į ligoninę! - tai mūsų mokyklos direktorė. Sutinku ją centrinėje miestelio gatvėje dar saulėtą lapkričio sekmadienį. - Savo vyrui turiu nutempti pagalbę ir antklodę, - sako, po viena - šalta. Nunešti padėsi... O ir inspektorių aplankyti. Ligoninėje... Marinamas...

Nuostabusis lituanistas inspektorius! Rodos, penktąjį dešimtmetį perkopęs gerokai. Tačiau - nepasakytumei... Aukštas, lieknas, visuomet trumpai berniokiškai apsikirpęs. Toks energingas! Nepaprastai reiklus sau ir mums, mokytojų. Inspektorių inspektorius - taip jį vadina. Seniai jau bemačiau. Sutikau kažkada gatvėje. Pasisveikino. Kaip ir prisimena jis visus lietuvių kalbos mokytojus?

kraštuose kuriamų vyskupijų nepajungti jokiai kaimyninei metropolijai, o palikti jas tiesiogiai pavaldžias popiežiui. Todėl verta prisiminti, ką Lietuvos krikšto 600 metų jubiliejaus konferencijoje Romoje kalbėjo lenkų istorikas Tadeusz Krahel'is: "Vilniaus vyskupiją kuriant, karaliaus, Bažnyčios įgaliotų asmenų, kaip pvz., vyskupo Dobrogosto surašytuose aktuose, nėra nė vieno žodžio apie naujos vyskupijos priklausymą kokiai nors metropolijai. Čia turime reikalo su įprastine Romos Kurijos praktika - Vilniaus vyskupijai (kaip naujakrikščių krašte įkurtai) suteikti tiesiogiai Apaštalo Sostui pavaldžios vyskupijos statusą"¹³.

(B.d.)

O aš juk "valdžiai" į akis labai nelendu... Šnekėjo, vėžys jam. Paskutinė stadija...

Ak, tiesa, einant į ligoninę, kažką reikėtų nunešti. Na, direktorė vyrui maisto kupiną krepšį priruošusi. O tam inspektoriui..... Neteiko lankyti ligonio prieš mirtį. Ne, valgių tikrai jam jau nebereikia... Gėlių? Paprašiusi direktorės truputį lukterėti, užlekiu į kioską. Rožės? Gvazdikai?.. Ne, kai prieš mirtį... Ant prekybos stalo - kuklulėlė maželytė rūtų puokštelė. Taip, šitoji!

Su antklode ir pagalve bei didžkukulių prikrautu krepšiu kažkodėl visų pirma užsukom pas inspektorių. Direktorė, kaip visuomet, - čiauškalė... Nors manęs pristatyti nereikia inspektoriui. Guli lovoje. Toks pats gražuolis... Palatoje - dar du senukai, nelaimėliai...

- Pasišnekučiuokit abudu, - tarška direktorė, - nebus nuobodu inspektoriui..., o aš Skuodžiu pas savo brangiausias...

Pirmomis minutėmis jaučiausi nejaukiai. Senutėliai lovose snūduriuoja. Lyg ir pamirštu, jog šitie - visi trys - pasmerkti mirti... Nedrąsiai padedu ant spintutės ties inspektorius lova

Vėjo malūnas.

Dail. Povilas Puzinas

rūtų puokštelę.

- Rūtos! - surinka lignonis. Džergžteli geležinė jo lova. Žybteli akys. Atgyja visas. Kaip anuomet... rajono mokytojų lituanistų susirinkimuose... kai mus "tarkuodavo" ir - paliaupsindavo, jeigu nebijodavome triūso, jei sekdavosi... - Iš kur sužinojai, kad man be galo patinka rūtos?! - veria mane skvarbiu žvilgsniu.

- Aš... aš tikrai nežinojau... bet... kažkaip... pasirodė..., -mikčiodama teisinuosi.

- Mano mylimiausiosios rūtos... dar - jazminai ir - diemedis, - įsistebeilijęs į baltas palatos lubas, užsisvajoja inspektorius. - Bet iš kur vėlų rudenį gausi jazminų... - atsidūsta. - Ogi diemedis žydi manajame kaime, gimtojoj sodyboj. Tačiau kas man jo bent šakelę atveš? Prašiau juk ne sykį namiškių... Ne už jūrių marių - toj pačioj Žemaitijoje... O tu užaik. Aplankyk, jeigu nesunku, mane dar kokį sykį. Tiek jau ir beliko... - sugrįžta iš savo pasaulio inspektorius, mane, čia tebesančią, pastebi...

Pačiu laiku pataiko atpūškuoti direktorė, prisitutinusi krepšį tuščių stiklainių. Žvaliai atsisveikina su inspektoriumi. Linki greičiau pasveikti...

Kreivai šyptelejusi, sliūkinu jai iš paskos...

"Jazminai - jazminai - jazminai -, negaliu jų pamiršti. - Ar kvaištelėjai? - pati save pabarau. - Lapkričio pirmoje pusėje - žydi jazminai?!"

Atseit ruošiuos pamokoms... Dieve mano! Gretimame kambary... Mano vyras... Groja magnetofonas... Juk esu klausiusi šitos juostelės. Amerikos lietuviai dainuoja apie... žydinčius jazminus! Išgąsdinu vyrą, įpuldama pas jį vos ne su visomis durimis.

- Ar galėsi man duoti šitą juostelę ir magnetofoną? Na, tuojau pat. Nešiuos į lignoninę..., - jaučiu, nelabai tesuvokia, ką paistalioju, manasis vyras.

O aš žinau, kad reikia skubėti. Laikas!

Štai ir lignoninė. Juostelė gatavai įdėta į magnetofoną. Tik įjungsiu, - bus tie jazminai... Dėl viso pikto magnetofoną paslėpiau maišelyje, - kad nekraupinčiau lignoninės personalo...

Švytėdama be jokių įžangų plasteliu ant taburetės šalia inspektoriaus lovos. Jo kaimynėliai, kaip ir vakar, tyso po antklodėmis. Nušvitęs, regis, dėl mano apsilankymo ir inspektorius. Jokia mirtis man, žinoma, dabar nebeegzistuoja. Spaudžiu klavišą... Girdis daina. Pasisekė tiksliai tą nustatyti.

Inspektorius vos neišspriegia iš lovos. Nubloškia apklotą. Krusteli visu kūnu.

- Jazminai... Lapkrityje - jazminai..., kartoja kartoja, tartum kliedėdamas... Vis dar rausvais jo skruostais nusirita ašaros...

Daina baigėsi. Išjungiau.

- Bet juk ne ta viena daina buvo! - bene piktokai rikteli inspektorius. - Visas leisk! Visas, kiek čia jų įrašyta!..

Vėl įjungiu magnetofoną. "Kalnuos dainuoja, rageliai ulijoo", - linksminasi manoj vyro magnetofonas.

- Tai mano..., mano jaunystės dainos..., - springsta ašaromis inspektorius ir - uždainuoja!..

Dainuoja jisai gražiu kaip ir jo veidas, figūra... balsu. Tai stiprus, skambus, linksmas,

sveikas vyriškas balsas!., "...rageliai uli-joo..." - iš vieno palatos kampo "...ir žydi gėlės tenai kalnuo..." - iš kito... Tai tiedu senučiuikai pusiaugulom lovose... Puikūs ir jų balsai buvę... ("Buvę?!" - pagaunu ir vėl pametu mintyse...)

- Garsiau! Garsiau - jau ir rankom "diriguoja" pusiausėdomis pats vis garsiau dainuojąs inspektorius.

Pagarsinu. Žvilgt į duris - negirdėjau ničnieko, betgi - nuojauta... Pulkelis baltachalčių, tarpduryje įstrigusių, - akys - lyg lėkštės, net išsižiojusios... "Kaip šveis mane jos iščia, - iš tos mirtininkų palatos (vėl cinkteli), - nė tų savo muzikų nebesusigraibstysiu", - ne juokais susigūžiau. Pastebėjusios mano neaiškią išraišką, baltachalatės atbulom atbulom ir išslinko tarytum vaiduokliai, net duris patyliukais užvėrė. Jų nė neišvydo tie dainininkai, kurie, išdainavę abi juostos puses, nors dar vis niūniavo panosėje, bet mane net apibarė, kam tik vieną teatsinešusi...

Manoji širdužė tuksėjo, kaip retai kada, neapsakomu džiugesiu. Ligonių skruostukai - tarsis obuolėliai, akys - lygu saulytės... Ir aš pati nuoširdžiai pasigailėjau, kad tiek mažai tų dainelių...

Inspektorius čiupo iš mano rankų magnetofoną ir pats vėl ir vėlei iš naujo dėjo tą juostą - abidvi puses, - vėl ir vėl visi trys (mirtininkai?) dainavo, dainavo...

- Duok savo ranką, - prieš man išeinant, paprašė inspektorius, jau surimtėjęs.

Ištiesiau ranką. Jis ją palietė savo ranka - šaltoka, bet - ne visai dar... Ir tuomet man atrodė, jog ligonis semiasi iš manęs - jauno manojų kūno šilumos - gyvybės ir mano dvasios tvirtumo, giedros... Taip, jis vis dėlto pavargo...

- Tu - gailestingoji sesuo.- alsiai spaudė žodį po žodžio, - Ateina mano žmona... Kasdien ateina... Dėl savęs ji čia vaikščioja... Žinau aš... Kad nebūtų jai... nesmagu... Per prievartą bruka man valgi, - negi nesuvokia,

kad jau man nebereikia... Darbas?.. Argi jis buvo? Neatmenu... Buvo šeima... Dvi šeimos buvo... Norėjau sutaikyti... Pirmąją žmoną ir sūnų... su antrąja žmona ir dukterimi... Paklausė manęs, atėjo... Visi keturi... "Jūs - brolis ir sesuo", - vaikams savo sakau... Ne savi jie vienas kitam. Supratau, ne sa-vi... Ir nieko negalėjau pakeisti. O juk tai... mano paskutinysis svarbiausias noras... prašymas... buvo... Svarbu - pradžia... svarbiausia - pabaiga... vidurys - nebe taip ... Mano teismas - sau pačiam ... Matau savo laiduotuves... tik gaila - galvoti sunku... - būtų laimė, jei prieš mirtį apmąstymų nedraskytų siaubingas fizinis skausmas... - Žvelgė inspektorius į toliu tolius... Gyvenime ieškokit gyvenimo... Prasingo... Aš - už didelę... ir už mažą poeziją... O tu ateik į mano laiduotuves... Ir - pakalbėk ką nors... Ogi jie - švietimo skyriaus vedėjas ir tiek kiti... tegu nekalba... geriau teateina visai... nes daug melo, daug purvo juose... Kiek galėjau, kovojau... Tu namų žiūrėk... Šeimos... Eik pas savo sūnelį... (Kad turiu jį, buvau užsiminusi.) Su juo kuo ilgiau vis pabūki... O pas mane... Nebegaišk... Ne-trukus manęs čia neberastumei... Ir taip daug tu man dovanojai...

Diemedį! Na, tokį žalią. Ne, ne kadugį. Kas, vaikai, auginate diemedį? Jo man reikia šiandieną! - blaškiausi po visą mokyklą kitądien.

Viena mergaičiukė po pamokų atnešė diemedžio šakelių.

Pasigriebusi vazą, skriste skridau į ligoninę. "Kad tik nepavėluočiau!" - nepaleido mintis.

- Pamerksiu aš pats..., o vazą atsiimsi... po visko..., - inspektoriaus akyse žiburiukai nebeužsiplieskė, skruostai - papilkėję, vos ne vos girdėti jo kimus, tylus balsas...

Įdaviau jam vienon rankon vazelę, kiton - diemedį. Inspektorius patale nesujudėjo, o rankos ilgai ir sunkiai dirbo vos beįmanomą jam šitą darbą. Vazą su diemedžiu pastačiau

ant spintelės.

- Išpildei... trečiajį... mano troškimą...

Ir tada beprotiškai sunkiai padeklamavo tą Salomėjos Nėries eilėrašį... Kaip galėjau aš tąkart jam padėti?!..

- Ranką... - virptelėjo jo lūpos. Paliečiau jau nebejudrią, vėsią jo ranką. - Dėkui... - šnibždėjo.

Stabtelejau prie durų. Atsigrežiau.

- Dievmedis..., - atsiduso prie sienos senukas. - Dievo medelis..., - paaiškino tokiu pat kaip mano lankomojo ligonio slopiu balsu.

Pažvelgiau ir į antrąjį inspektoriaus likimo brolių, - anas gal miegojo, gal buvo be sąmonės - žemėm apneštas veidas tarsi be lašelio gyvybės...

- Diev - medis... Dievo... medis... Nežinai..., kaip... atsisveikinti...? - tai manasis ligonis.

Bandau įsidėmėti jau papilkavusius šio vyriškio dailiuosius bruožus. Jaučiu ir jo gilų žvilgsnį. Gal ir jis, ir jis bando įsidėmėti mane ir nusinešti mano paveikslą anapus? Tik dabar pamatau - žalsvoji, pačios nudažyta, studijų metų suknelė! Grynai dievmedinės spalvos...

-Iki... pa... si... ma... ty... mo... - lyg ir bando šypsotis inspektorius.

- Iki pasimatymo... - sužnabždu ir - išeinu...

Direktorė pasakojo, kad kitą dieną inspektorius nebekalbėjo. Naktį lyg žvakė blėsus gyvybė užgeso...

Per inspektoriaus laidotuves, gavusi autobusiuką, išriedėjau su mokiniais į Salomėjos Nėries muziejų - į Palemoną. Per patį poetės jubiliejinį - 80-ąjį gimtadienį! Kelionėje dainavom, dainavom... Vežiau ir vyro magnetofoną. Šitą juostą... Toje ekskursijoje ji prapuolė... Poetės namų kiemelyje - diemedis, prie kurio vaikams deklamavau tą jos eilėrašį...

Dar direktorė sakė, kad inspektoriaus keistas sūnus. Ėjęs laidotuvių eisenos pabaigoje,

nuo visų atsiskyręs. O po visko - prie tėvo kapo likęs pats vienas... Atsisveikinimo kalbą sakęs vedėjas, žodį tarę kiti žymesni žmonės...

Nežinau, ar buvo tikintis amžinatilį Inspektorius. Tokia dalia būdavo mokytojų - net mirštančiųjų - Lietuvoje prieš dešimtį su viršum metų, - ne dažnai ir ne su visais tekalbėdavom apie širdyje saugomą tikėjimą į Dievą. Po inspektoriaus lankymo ši bei tą pasižymėjau lapeliuose. Dabar juos susiradau. Mat įsivaizdavau, kad iš trumpų užuominų suprasiu mintį. "Kryžius..." prie inspektoriaus žodžių užrašiusi. O ką tai reiškia, jokių būdu negaliu beatsiminti...

Ar palengvinau aš savo lankymu paskutiniąsias dienas ir jo mirtį? Pomirtinį gyvenimą? (Vis meldžiu Dievo ramybės ir Amžinosios šviesos mirusiajam.) Nuėjau prieš ekskursiją šitą naktį, - jis gulėjo karste. Jojo rankos... Taip norėjau paliesti rankas. Ir sušildyti savo gyvastimi. Neišdrįsau... (Po penkerių metų man visgi pasiseks apšildyti savo rankomis jaunėlės mirusios sesės rankas...) Tačiau žinau, jog tie susitikimai man pačiai dovanojo daug daug (keista?) - tyriausiojo džiaugsmo.

Lankau inspektoriaus kapą. Tenai - dievmedis. Tiesa, kelias anos mokinukės atneštas šakelės pasodinau mūsų balkone, - jau didelis krūmas - vis žydi kas vėlų rudenį...

Ir vienąkart, pavasarį,

Tu vėl atjosi drąsiai.-

O mylimas pavasari,

Manęs jau neberasi -

Sulaikęs juodbėrį staiga,

Į žemę pažiūrėsi:

Ir žemė taps žiedais marga...

Aš diemedžiu žydėsiu -

(Salomėja Nėris)

TRUPUTIS DOGMŲ ISTORIJS

(Pirmasis visuotinis Bažnyčios susirinkimas

Vytautas Bagdonavičius MIC

1. Ketvirtasis šimtmetis

Ketvirtasis Bažnyčios istorijos šimtmetis yra vertas daugiau dėmesio, negu jis paprastai susilaukia. Tame šimtetyje Bažnyčia protiniu būdu suorganizavo savo požiūrį į Kristų-Dieva. Tai nėra paprastas uždavinys. Apskritai susidaryti protingą požiūrį į tai, kas yra Dievas, nėra lengvas uždavinys. Etnologijos istorija, daugiau negu mes norėtume, liudija įvairius Dievo sampratos iškrypimus. Bet tas uždavinys pasidaro dar sunkiau protu apvaldomas, kai pats Dievas taip prisiartina prie žmogaus, kad priima net žmogaus prigimtį.

Pats Kristus ir savo gyvenimu, ir savo žodžiais aiškiai save parodė kaip pilnaprasmią Dievo prigimties dalininką. Pirminė krikščionybė tai priėmė ir savo tikėjimu paliudijo. Tačiau ilgainiui atėjo laikas su tuo faktu protiškai susitaikyti. Iš kilo uždavinys rūpintis, kad ši tikėjimo tiesa nepasiliktų svetimybėje ir žmonijos galvosenoje. Šio uždavinio sąmonė net traغيšku klausimu iš kilo ketvirto šimtmečio krikščioniškoje visuomenėje. Kad ši tiesa, jog žmogus Kristus yra Dievas ir kad jis, prisistatydamas esąs Dievo Sūnus, nesunaikina Dievo vienumo sampratos.

Kristaus malonė, kaip visuomeninė jėga, ligi ketvirtojo šimtmečio jau buvo užvaldžiusi buvusios Romos imperijos visuomenę. Šis sąjūdis nebuvo jokių filosofinių sąjūdžių išaiškinamas, o tik Jėzaus Kristaus gyvenimo ir veikimo būdu. Trečiojo šimtmečio pabaigoje krikščionybę sutinkame kaip galingą visuomeninę jėgą. Tokia jėga ji pasirodė kariniuose santykiuose.

Tokios krikščionijos įtakos atvejį galima rasti Prancūzijoje. Ten prieš imperijos valdymą

buvo sukilęs ūkininkų sąjūdis, kurį imperijos vadovybė norėjo numalšinti. Tai buvo Baghavadų sąjūdis. Sukilimas prasidėjo vakarinėje Prancūzijos dalyje. Jam numalšinti buvo siunčiamas tebų legionas. Tačiau legiono dalyviai tam pasipriešino kaip tik dėl to, kad sukilėliai buvo krikščionys, kaip ir legionieriai. Yra išlikęs šitoks jų pasipriešinimo aiškinimas: “Mes verčiau patys sutiktume būti kardu sunaikinti, negu kardą kelti prieš savo brolių ir Jėzų Kristų”. Kas dešimtas legionierius Koelne buvo nužudytas. Sukilimas buvo 286 metais. Jo vardas Baghadai galų kalboje reiškia sukilėliai.

Panašiai veiksmingai krikščionybė reikėsi rytinėje Romos imperijos pusėje. Imperija buvo valdoma imperatoriaus Diokleciano ir Galerijaus. Ypač šis pasižymėjo grubumu. Tačiau krikščionių tikėjimas buvo taip paplitęs, kad grėsė sukilimas prieš stabmeldišką imperijos vadovybę. Nebuvo laikoma galimu dalyku prieš krikščionybę pavartoti kariuomenę, nes ir joje buvo daug krikščionių. Tada prieš ją buvo imtasi teisinių priemonių. Buvo duotas uždavinys teisininkams ir konsistorijos nariams paruošti įstatymą prieš krikščionis, kad juo remiantis būtų galima kovoti su krikščionybės plitimu. 303 m. sostinėje Nikomedijoje buvo sunaikinta bažnyčia. Atimta iš jos alyva, vynas ir duona. Tie produktai buvo skirti šelpti vargšus. Kitą dieną buvo paskelbtas įstatymas, kad ateityje draudžiama krikščionims turėti susirinkimus. Visiems buvo įsakyta aukoti stabams. Kurie atsisakytų, turi būti žudomi.

Tuo metu į imperijos ribas veržėsi naujos tautos: Sarmatai ir Gotai. Ta proga vienas krikščionis šitai ironiškai aptarė krikščionių persekiojimo įstatymą: “Kai persekiojami ne-

kalti krikščionys, tai yra pergalė prieš Sarmatus ir Gotus". Už tai jis buvo sudegintas.

Kai kurie krikščionys atidavė savo Šventąjį Raštą ir už užsipelnė paniekiantį išdaviko vardą. Kiti priešinosi visokiems grasinimams. Kai Syrijoje ir Armėnijoje įvyko sukilimas, buvo išleistas naujas įstatymas, liepiantis suimti vyskopus ir kunigus. Po to buvo išleistas trečias įstatymas, kad visi karo belaisviai turi būti priversti aukoti stabams. O 304 m. įsakyta, kad visi krikščionys, nepaisant luomo skirtumo, turi būti verčiami aukoti stabams. Taip rašoma Eusebijaus istorijoje.

2. Proto vaidmuo, priimant krikščionišką tikėjimą.

Pirmasis visuotinis Bažnyčios susirinkimas Nikėjoje, tuometinėje Romos imperijos sostinėje, galėjo įvykti tik tada, kai imperijos vadovu tapo Konstantinas. Nors šio susirinkimo metu jis dar nebuvo apsikrikštijęs, tačiau jo palankumas krikščionybei buvo neabejotinas. Imperatorius ėmėsi šio uždavinio sušaukti visuotinį susirinkimą, norėdamas imperijoje išlaikyti taiką, kad skirtingos tikėjimo pažiūros neskaidytų imperijos iš vidaus.

Kokių skirtumų pavojus tada buvo Bažnyčioje? Šioje pirminėje Bažnyčios visuomenėje nebuvo skirtumo tarp mąstymo ir veikimo. Tikėjimas ir veikimas ėjo kartu. Tačiau brendo laikas, kada reikėjo sutarti, kaip bus suprantamas Kristus. Per pirmuosius tris šimtmečius Romos imperijoje Kristus buvo įsipilietinęs kaip veiksminga visuotinė jėga. Tai buvo grynas Dievo malonės veikimas. Bet atėjo laikas, kada ir žmonija turėjo pasireikšti kaip sąmoninga veikėja kartu su Dievo malone. To negalima praleisti iš akių, kai artinamės į naują reiškinį Kristaus įsteigtos Bažnyčios gyvenime į visuotinį Bažnyčios susirinkimą. Tikėjimu priimant Kristų, dalyvavo ir žmogaus protas. Be jo veikimo nėra įmanomas antgamtinės malonės priėmimas ir veikimas su Dievo malone.

Taigi atėjo laikas ir žmogaus protui parodyti savo vaidmenį. Pagaliau žmogaus protas išskėlė klausimą, kas yra Jėzaus Kristaus. Šio klausimo aktualumas kilo iš abiejų pusių. Kristus nepasirodė žmonijoje kokio kosminio stebuklo būdu, kaip kažkas anapus šios tikrovės, bet atėjo, kaip ateina kiekvienas žmogus, būtent gimimu iš moters. Marijos vaidmuo ryšium su Kristumi buvo aiškus pirminėje krikščionybėje. Antra vertus, transcendentinė Dievo samprata Senojo Testamento religijoje, kurią perėmė krikščionybė, buvo labai stipriai priimta. Ir paties Jėzaus mokymas buvo toks, kad ši Dievo samprata ne tik nebuvo sumažinta, bet taip išryškinta, kad Jėzus jai buvo visiškai klusnus. Dėl to pirmojo Bažnyčios visuotinio susirinkimo tėvai susitiko su tokio lygio klausimu, su koku žmonija niekada nebuvo susitikusi.

Klausimo aptarimą, su kuriuo susitiko pirmasis visuotinis Bažnyčios susitikimas, paimkime iš liuteronu teologo Hamako. "Dieviškumas pasirodė žemėje ir savo esimą davė pajusti, būtent, kad tai yra tas pats dieviškumas, kuris valdo dangų ir žemę. Tai toks klausimas" (Encyclopedia Britannica, vol. 2, 360 psl.).

Ketvirto šimtmečio pradžioje krikščioniškai visuomenei atėjo laikas pažinti Kristų kaip protinę tiesą, įjungiant į žmonijos galvoseną gerai suprastą Kristų, būtent ne vien kaip žmogų, bet ir kaip Dievą. Atėjo laikas, kad vidinis tikėjimas Dievo įsikūnijimu būtų įvestas į žmonijos žodyną kaip protiškai pasisavinta tiesa. Ligi šiol ta tiesa buvo tik nuostaba, efektyviai veikianti žmogų, o po Nikėjos susirinkimo ji pasidarė žmonijos proto tiesa.

Šį uždavinį atliko pirmasis visuotinis Bažnyčios susirinkimas. Antiochijos Euzebijus praneša, kad susirinkime dalyvavo 250 vyskupų. Atanazijus savo Arijonizmo istorijoje sako, kad dalyvavo 318 vyskupų. Cezarėjos Euzebijus Konstantino biografijoje rašo, kad imperatorius atidarymo kalbą pasakė trims šimtams vyskupų. Yra išlikęs sąrašas, paskelbtas 1898

IŠ GRIUVĖSIŲ KYLANTI VILTIS

(Mintys, atkūrus Vilniaus jėzuitų gimnaziją)

Kun. Antanas Gražulis SJ

1995 metų rugsėjo 11 dieną Vilniuje po 55 metų pertaukos pradėjo veikti Jėzuitų gimnazija. Tai antroji tokia švietimo įstaiga Lietuvoje. Nuo 1991 metų Jėzuitų gimnazija veikia Kaune.

1. Lietuvos vaikų viltys

Žymus išeivijos teisininkas, visuomenininkas bei žurnalistas Povilas Žumbakis Vilniaus jėzuitų gimnazijos atidarymo proga Toronte leidžiamame “Tėvynės žiburių” laikraštyje pasidalijo su skaitytojais įsidėmėtinomis mintimis. “Netrukus po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo Čikagoje lankėsi eilė Sąjūdžio veikėjų, jų tarpe M. Laurinkus ir R. Ozolas. Mūsuose tai buvo didelė šventė. Mes džiaugėmės tautiečių drąsa, pasiryžimu. Mus labai nustebino gan liūdnos svečių nuotaikos. Įstrigo R. Ozolo atsakymas į klausimą: ‘Kiek laiko truks, kol lietuviai atsikratys sovienio palikimo, suterštų širdžių?’ R. Ozolas atsakė, jo nuomone, tik tie, kurie pradeda lankyti mokyklas po nepriklausomybės atstatymo, tegalės nesuteptai blaiviai galvoti.

Nustebome. Nejaugi tie, kurie tiek kentėjo, tiek metų buvo prispausti okupantų, negalės atsikratyti sovietinio galvojimo, ydų? Praėjus penkeriems metams, tas R. Ozolo atsakymas tampa vis realesniu. Tuomet net negalėjome

pagalvoti, kad tauta išsirinktų buvusiuosius, kad mūsų žmonės, tautiečiai, leistų gaujoms užvaldyti gatves ir valdžios koridorius. Ne, ne Lietuvoje... Šių blogybių galėjome tikėtis Rusijoje, gal Lenkijoje, bet tik ne Lietuvoje!

Deja, taip atsitiko. Pesimistinis svečio žodis buvo taiklus. Šiandien retai teišgirstame gerų žinių iš Lietuvos. O žinių netrūksta. Gauname jų daugiau negu spėjame skaityti. Tik gaila, kad dauguma tų žinių yra liūdnos. Lietuva kenčia pookupacinę traumą, teikiančią skausmą, kuris gali ją priblokšti.

Sklinda liūdnos žinios net iš tarptautinių organizacijų, kurios Lietuvoje mato nusikaltėlių perteklių, valdžios supuvimą, savanaudiškumą, spaudos ir kitų laisvių varžymą. Ir apskritai apibūdina Lietuvą kaip pakrikusią Pietų Amerikos ‘džiunglių respubliką’.

Kalbėdamas apie liūdną posovietinę krašto padėtį, svečias turėjo vilties iš jaunosios kartos. Taip, mūsų žmonės gali prisikelti. Ateitis priklausos nuo jauniausios kartos. Yra tam sąlyga: jeigu karta nesuslūbuos, nebus užkrėsta!

Ir štai pagaliau prašvito pora spindulėlių, kurie ir tarp pelenų žiba ir neša viltį. Prieš keletą savaitių Lietuvos spauda pranešė, kad po daugiau kaip 55-erių metų Vilniuje buvo atkurta Tėvų jėzuitų gimnazija! Jėzuitų, kurie

---

metais, kiek ir iš kurių šalių buvo susirinkimo dalyvių. Daugiausia dalyvių buvo iš Mažosios Azijos ir Armėnijos - 116 vyskupų. Iš Egipto ir Ligijos - 19 vyskupų, iš Palestinos - 19 vyskupų. Iš Europos šalių (Ispanijos, Prancūzijos, Italijos) dalyvavo tik po vieną ar du vyskopus. Nė vieno nebuvo iš Vokietijos.

(B. d.)

Pakrantės peizažas.

Dail. Povilas Puzinas

pirmąją savo gimnaziją Lietuvoje įsteigė prieš 425 metus! Daugiau kaip 200 metų prieš Amerikos nepriklausomybę! Ir tai jau antroji gimnazija! Pirmoji atsikūrė Kaune prieš ketverius metus. Kauno jėzuitų gimnazija buvo įsteigta prieš 346 metus.

Mums, užsienio lietuviams, kurie esame susipažinę ir vertiname jėzuitų auklėjimo metodus ir pasiaukojimą, visa tai yra vilties ženklai. Iš sovietinių pelenų... Kaune ir Vilniuje... po ilgos pertraukos, po neišpasakytų kančių ir skriaudų sužibo du maži, bet ryškūs žiburėliai”.¹

Taigi mūsų Tėvynės jaunoji karta galės mokytis mokyklose, kuriose mokymas ir auklėjimas grindžiamas 2000 metų krikščioniškos patirties principais, bei 400 metų jėzuitų mokyklose kurtais auklėjimo principais. Povilas Žumbakis savo samprotavimus tęsia:

“Mokslo dėka Lietuvos jaunimas gali išlyginti 50 metų darytą skriaudą jų šeimoms! Savo pastangomis, gavęs progą, jaunimas gali pats atsidaryti duris į pasaulį. Nereikia privilegijų. Nereikia partijos. Reikia tik lygios galimybės į mokslą, pastangų ir daug išvermės.

Partija turi pagrindo susirūpinti dėl jėzuitų

mokyklų. Mat jos turi tai, ko neturėjo net pačios geriausios partinės mokyklos, auklėtojus, kurių pašaukimas yra mokyti jaunimą su meile. Tai būtent auklėjimas, kurio pagrindas yra ne tuščia marksistinė pseudofilosofija, partijos tradicijos, bet krikščioniška teologija ir filosofija.

Nesvarbu, kiek kliūčių darys valdžios biurokratai ideologai, esu įsitikinęs, kad šios mokyklos bus įvertintos tėvų ir mokinių. Mes Vakaruose puikiai žinome, kaip galima spręsti apie mokslo lygį mokyklose. Reikia tik pažiūrėti į jų paklausą.

Atsidarius Kauno jėzuitų gimnazijai, dar buvo tuščių vietų, nes žmonės nežinojo, gal abejojo. Tie, kurie atsimena senas jėzuitų mokyklas, jau per seni patarti jaunimui. Bet, prabėgus trejiems metams, kandidatų skaičius į Kauno mokyklą gerokai viršija vietų skaičių. Ir tai tik pradžia. Vilniaus gimnazija gali priimti tik 320 moksleivių, o kandidatų, dar mokyklai neatsidarius, jau buvo per 400! Mokykla turės daugiau kaip 40 mokytojų, keletą jėzuitų (galimų nėra daugiau).

Valdžios susirūpinimą galima suprasti. Pasiaukojusių mokytojų mokslas ir auklėjimas, pagrįstas krikščioniškais principais, yra didesnis pavojus buvusiesiems negu bet koks ginklas! Jie nesugebėjo tų pačių jėzuitų leidžiamos “Lietuvių Katalikų Bažnyčios kronikos” uždaryti per tiek metų, tai kiek žalos gali padaryti šimtai jų dvasia išauklėtų tautiečių?

Valdžios ponams ir jų draugams yra tik viena išeitis įrašyti savo vaikus į tas jėzuitų mokyklas, kad neatsiliktų nuo neprivilegijuotųjų, kurie pirmą kartą po 45-erių metų turės galimybę lygiai konkuruoti - be privilegijų! Žinoma, visiems norintiems ten mokytis yra tie patys reikalavimai... Tai ne partinė mokykla. Nepanašios tos mokyklos į kai kurias Lietuvos profesines mokyklas, į kurias patekti reikia daugiau pažinčių ir kyšių nei talento. Pateks tik tie, kurie atsiduos mokslui... Privilegijos liks už durų, įstojus į mokyklą. Iš mokyklos išeis

išauklėtas žmogus”.²

Iš tikrųjų jėzuitų steigėjas šv. Ignacas Lojola norėjo, kad jėzuitų mokyklos būtų atviros visiems ir žemiausių, neturtingiausių visuomenės sluoksnių vaikams. P. Žumbakis čia paliečia vieną iš skaudžių jėzuitams problemų - kaip atidaryti savo mokyklas (kurios, deja, ne guminės, negali sutalpinti visų norinčių jose mokytis) žemiausių ir vargingiausių visuomenės sluoksnių vaikams. Jėzuitų gimnazijos atidarymo proga “Apžvalgoje” teisingai aima- navo Audronė Viktorija Škiudaitė: “Su jėzuitų gimnazija Vilniaus visuomenė sieja viltį pa- keisti ir mokyklą, ir visuomenę, tik gaila, kad į katalikišką mokyklą gali pretenduoti tik išrinktieji. Ji ne mažiau, o gal ir daugiau reikalinga konkurso nepraėjusiems visų Vilniaus mikrorajonų gyventojams. Beprasmiško triukšmo nu- alinti vaikai, nepagarba bejėgiam mokytojui šaukte šaukiasi vidinės asmenybės disciplinos, kurią iš mokyklos jaunimas atsineštų į visuomenę. Dvasinė anarchija visuomenę pavertė atmatų duobe, į kurią pasaulis pila savo atlie- kas”.³

Aimanos pagrįstos. Bet realybė lieka rea- lybe - ankštos patalpos, finansinės paramos trūkumas riboja galimybę priimti mokinių skaičių ir tenka eiti konkursų keliu - kai moky- masis ir stropumas teatidaro duris į norimą ir trokštamą mokyklą. Bet kurie kiti kriterijai iššauktų dar didesnę kritiką, nepatekusiųjų nuoskaudą... Privilegijos vienai ar kitai visuo- menės grupei tik dar labiau paaitrintų ir taip pat skaudžią situaciją - negausios katalikiškos mokyklos nemažos dalies tikinčių tėvų vaikų negali priimti.

2. Jėzuitų auklybos principai ir Vilniaus jėzuitų gimnazija

Jėzuitai nuo seno savo tarnavimo visuo- menei ir artimui pareigą atlieka dirbdami ne- lengvoje jaunosios kartos švietimo bei auklėji- mo srityse.

40 pirmųjų jėzuitų mokyklų buvo įkurta

1556 metais, dar esant gyvam ordino steigėjui šv. Ignacui Lojolai. Po keturiasdešimties metų mokyklų buvo 245. Vėliau jėzuitų mokymo sistema Europoje plito dar greičiau, įtvirtinda- ma įvairių šalių mokyklose tiek bendrus jė- zuitiško auklėjimo principus, tiek aukštą mokymo kokybę.

Skaudų smūgį sukurtoms institucijoms su- davė Jėzaus draugijos panaikinimas 1773 me- tais. Buvo sunaikintos 845 jėzuitų švietimo įs- taigos Europoje, Azijoje ir Afrikoje.

1814 m., atkūrus Jėzaus draugiją, švietimo darbo buvo imtasi pirmiausia. Ne visada buvo lengva tai daryti to meto Europos valstybėse, krečiamose revoliucijų ir tarpusavio karų. Šiandien jėzuitai 65-iose pasaulio šalyse turi daugiau kaip 2 tūkst. mokymo įstaigų, kuriose dėsto apie 10 tūkst. jėzuitų kartu su 100 tūkst. pasauliečių dėstytojų. Šiose švietimo įstaigose šiandien studijuoja daugiau kaip 3 mln. jau- nuolių.

Visos pasaulyje esančios jėzuitų mokymo institucijos veikia pagal bendrus jėzuitų auklė- jimo ir mokymo principus. Svarbiausias doku- mentas, tapęs vadovėliu jėzuitų mokyklų vedė- jams ir mokytojams, buvo 1599 metais išleistas “Ratio studiorum” (“Mokslo planas”). Jame ne tik plačiai aprašyti jėzuitų pedagoginiai princi- pai ir mokymo sistema, bet ir duoti praktiniai nurodymai dėl mokyklos tvarkos, mokytojų lavinimo ir paskirstymo, mokslo planų bei metodų. Sunku pervertinti “Ratio studiorum” reikšmę tų laikų mokymo institucijoms; tačiau ir mūsų dienomis tame dokumente atsispin- dintys siekiai ir dvasia lieka nepakitę, nors pedagoginiai metodai yra papildyti ir patobu- linti.

- Kiekviena pamoka jėzuitų gimnazijoje turi padėti jaunuoliui atrasti Dievą.

- Siekiama, kad jaunuoliai mokytūsi tar- nauti kitiems ir visuomenei, ugdytų savyje brandžias dvasines nuostatas.

Jėzuitų gimnazijose sudaromos sąlygos siekti bendrojo pagrindinio ir vidurinio išsila-

vinimo, remiantis jėzuitų ugdomojo darbo gairėmis...

- pripažįstant šio pasaulio vertingumą;
- mokant objektyviai pažinti pasaulio tikrovę;
- skatinant save pažinti, mylėti ir vertinti;
- rūpinantis įvairiausiu kiekvieno asmens ugdymu visuomenėje;
- individualiai rūpinantis kiekvienu ugdytiniu;
- ugdymą grindžiant krikščioniška laisvės, teisingumo ir meilės dvasia, religinį aukėjimą laikant viso pedagoginio proceso dalimi;
- iškeliant Kristų kaip gyvenimo idealą;
- ugdant kiekvieno mokinio saviraiškos galimybes, dėmesingumą amžinoms vertybėms;
- rūpinantis tinkama sielovadine globa;
- mokant asmeninės ir bendruomeninės maldos, skatinant suprasti ir dalyvauti Bažnyčios liturgijoje;
- auklėjant kitų labai atsidavusius žmones;
- pabrėžiant krikščioniškojo tikėjimo ir socialinio teisingumo vienovę;
- skiepijant rūpinimąsi socialiai apleistaisiais;
- bendraujant su kitomis katalikiškoms mokyklomis;
- skatinant pedagogus ir vadovus nuolatos rūpintis savo dvasiniu tobulėjimu.

Svarbiausias veiksnys, turintis užtikrinti šių principų įgyvendinimą mokymo procese, yra glaudus jėzuitų tėvų ir mokytojų pasauliečių ryšys.

Jėzuitų mokyklų mokytojai nuolat bendrauja ir tobulinasi kitose pasaulio jėzuitų mokymosi įstaigose. Mokytojų nuolatinis lavinimasis gali garantuoti aukštą mokymosi kokybę.

Vilniaus jėzuitų gimnazija nėra nauja švietimo įstaiga Lietuvos sostinės istorijoje. Dar 1570 metais Vilniuje buvo įsteigta kolegija, kurios pagrindu 1579 metais buvo įkurtas Vilniaus universitetas. Ne visi šiandien žino, kad,

įkūrus Universitetą, jėzuitų vidurinio mokslo kolegija veikė ir toliau. 1578 metais joje mokėsi daugiau kaip 400 moksleivių. Pirmuosius aštuonerius metus kolegijai vadovavo rektorius Stanislovas Varševickis. Rektorius ne tik atrinkdavo gabesnius jaunuolius iš visos Lietuvos mokyti kolegijoje, bet ir pasirūpindavo išsiųsti juos toliau lavintis į užsienio universitetus. Kaip tik šie absolventai ir sudarė to meto lietuviškai kalbančios dvasininkijos branduolį. 1571 metais, po sunkaus karų, okupacijų ir marų šimtmečio, Jėzuitų kolegija prie Vilniaus universiteto buvo pertvarkyta į Kilmingųjų kolegiją (Colegium nobilium). Ji įsikūrė dabartinėje vietoje, prie Šv. Kazimiero bažnyčios ir vienuolyno, Lydos vėliavininko Kazimiero Kiškos padovanotame žemės sklype.

Nors tai buvo kilmingųjų vaikams skirta mokykla, bet ji ruošė tuos vaikus tarnavimui visai visuomenei, tame tarpe ir neturtingiesiems, ir vargingiausiems visuomenės nariams. Šioje, kaip ir kitose tokio tipo jėzuitų mokyklose, buvo ugdomi savo atsakomybę prieš visus visuomenės sluoksnius jaučiantys valstybės piliečiai. Taip suprstas pilietiškumas buvo vienas iš svarbiausių šios mokyklos siekimų tikslų. To siekiant, senojoje Vilniaus jėzuitų kilmingųjų kolegijoje buvo įvesta mokinių savivalda, net moksleivių savivaldos garbės teismas.⁴ Kilmingųjų kolegija veikė iki jėzuitų ordino panaikinimo 1773 metais. Vėliau jos pastatai caro valdžios buvo atiduoti kareivinėms.

1919 metų gale Vilniaus vyskupo palaimintojo Jurgio Matulaičio pavedimu vokiečių jėzuitas Fridrichas Muckermanas pradėjo parengiamuosius jėzuitų atkūrimo darbus; tačiau Vilnių užėmę bolševikai jį suėmė ir išvežė į Minsko kalėjimą. 1919 metų balandžio mėnesį, lenkams išvijus bolševikus, prie Šv. Kazimiero bažnyčios įsikūrė lenkai jėzuitai. 1921 m. senuosiuose Kilmingųjų kolegijos pastatuose jie atidarė Jėzuitų berniukų gimnaziją, kurioje 1938-1939 metais mokėsi 580 gimnazistų.

Prieškarinė Vilniaus jėzuitų gimnazija garbėjo savo mokymo lygiu, dramos būreliu, pučiamųjų ir styginių orkestru, raitelių kuopa. Mokykla turėjo bendrabutį iš provincijos atvykusiems moksleiviams. Bendrabutis buvo tose jėzuitų patalpose, kuriose dabar įsikūrusi Vilniaus konservatorija. ⁵ Tos prieškarinės jėzuitų mokyklos absolventas yra dabartinis Wroclavo arkivyskupas kardinolas Henrikas Gulbinovičius.

Lietuvai atgavus Vilnių, jėzuitų generolo W. Leduchovskio dekretu Vilniaus jėzuitų namai ir įstaigos, tarp jų ir gimnazija buvo perduota Lietuvos jėzuitų provincijolo jurisdikcijai. Gimnazijoje buvo įvesta lietuvių kalba.

1939-1940 ši mokslo įstaiga veikė kaip Kauno jėzuitų gimnazijos filialas. Sovietinė valdžia ją uždarė, o patalpose įkurdino kariuomenę. Pokario metais čia buvo atidaryta berniukų gimnazija, vėliau pertvarkyta į A. Vienuolio vidurinę mokyklą.

Vilniaus jėzuitų gimnazijos steigėja - Lietuvos jėzuitų provincija. Gimnazijos direktorių, Lietuvos jėzuitų provincijos narį, skiria Lietuvos jėzuitų provincijolas. Apskritai gimnazijoje suformuota plati savivaldos sistema, skatinanti dvasininkų ir pasauliečių mokytojų, taip pat visuomenės atstovų bendradarbiavimą.

Šalia gimnazijos Direktorių tarybos, kurios narius skiria jėzuitų provincijolas, čia veikia ir gimnazijos Rėmėjų taryba, į kurią kviečiami visuomenės atstovai bei Pedagogų ir mokinių taryba, renkama 2 metams. Visų jų užduotys ir funkcijos mokymo procese skirtingos, tačiau ir viena kitą papildančios.

Vilniaus jėzuitų gimnazija yra dviejų pakojų. Po pagrindinės 5-8 klasių mokyklos, nuo 9-osios klasės konkurso būdu formuojama ketverių metų gimnazija.

3. Gimnazijos atidarymo šventė - Vilniaus Arkivyskupo ir visuomenės linkėjimai bei viltys

1995 m. rugsėjo 11 dienos jėzuitų gimnazi-

jos atkūrimo iškilmės prasidėjo koncelebracinėmis šv., Mišiomis Šv. Kazimiero bažnyčioje. Joms vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas Audrys Juozas Bačkis. Iš arkivyskupo homilijos, pasakytos Mišių metu, "Respublikos" korespondentė įsidėmėjo palinkėjimą "Kurkite evangeliskąją laisvės dvasią" ⁶. "Apžvalgos" redaktorė A.V. Škiudaitė užfiksavo ir daugiau ta proga Garbingojo Ganytojo pasakytų minčių ir linkėjimų. Ji rašė: "Vilniaus jėzuitai grįžta prie savo veiklos" - taip savo pamokslą rugsėjo 11 d. Vilniuje, Šv. Kazimiero bažnyčioje, pradėjo Vilniaus arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis. Šv. Mišios buvo skirtos Vilniaus jėzuitų gimnazijos atidarymui. Arkivyskupas priminė gausiai susirinkusiems moksleiviams, jų tėveliams ir rėmėjams, kad mokslo istorija Lietuvoje prasidėjo su jėzuitų atsiradimu.

Daug įsimintinų ir problemiškų minčių tądien pasakė arkivyskupas. Jis kalbėjo apie artimo tėvų ir mokytojų bendravimo trūkumą Lietuvos mokykloje. Su ta mintimi galima sieti ir pastabą, kad Vilniaus universitete - didžiulė praraja tarp kultūros ir tikėjimo. Vilniaus jėzuitų gimnazija, tikėtina, praras ne tik Vilniaus dvasios plėšinius. Ir jau pirmoji mokyklos diena skynėsi pro plėšinius. Kokie skirtingi mes buvome bažnyčioje ir mokykloje! Kaip rimtai ir giliai apie dvasinius dalykus: auklėjimą, mokytojo pašaukimą, prilygintą apaštalavimui, apie katalikų norą daryti įtaką visuomenei ir kt. kalbėjo arkivyskupas, ir kaip paviršutiniškai atidarydami gimnaziją kalbėjo pasauliečiai, taip pat ir pedagogai. Tuščios proginės frazės, iš kurių tyčiojasi tik vaikai, yra įprastas dalykas mūsų rugsėjo pirmosios švenčių dieną. Galvoju apie kelerių metų rugsėjo pirmąsias vienoje Lazdynų mokykloje ir prisimenu tik parapijos klebono pasisakymą, kuriame buvo ir minties, ir noro užmegzti kontaktą su vaikais, ir vaikų džiaugsmingą kryžstavimą jam kalbant apie kasdienines, nusibodusias tiesas.

Arkivyskupas kalbėjo, kad visuomenė laukia stiprių asmenybių, sugebančių pasirinkti.

Bet jas gali išugdyti taip pat tik stiprios, sąmoningai į savo pareigą žvelgiančios asmenybės, aukotis sugebantys piliečiai. Darbas, taip pat ir mokytojo, okupacijos dešimtmečiais buvo tapęs katorga, auką vaikams ne kiekvienas galėjo priimti, nes ją būtinai reikėjo sieti su ateistine ideologija. Neatsitiktinai į Vilniaus jėzuitų gimnaziją buvo toks didžiulis konkursas. Ir Vilniuje, nors buvo manančių, kad čia vyrauja kosmopolitai, jaučiamas dvasios badas ir yra poreikis išsiveržti iš okupacinės mokyklos rutinos. Kol kas jėzuitų gimnazija tėra tikriausiai tik tėvų, auklėtų sovietinėse mokyklose, svajonė, bet manau, netrukus ji taps ir vaikų dvasios namais. Nedaug mūsų, pokario mokinių, su jauduliu prisimena buvusias mokyklas. Jos mums nesisieja su mielais namais. O tik pavydėti galima prieškarinio mokiniams, kuriems ir po 50-60 metų geriausi draugai tebėra gimnazijos draugai.

Lietuvoje tik aštuonios katalikiškos vidurinės mokyklos, o tarp jų - tik dvi jėzuitų. Ir dėl to tikriausiai kalta ne Švietimo ministerija, o tikinčiųjų visuomenė, kuri rodo per mažai atkaklumo apaštalausti netgi savo artimo labui”.⁷

Beje, Klaipėdos ir Šiaulių miestų savivaldybės primygtinai siūlo Lietuvos jėzuitams perimti po vieną iš vidurinių mokyklų šiuose miestuose ir jas performuoti į jėzuitų gimnazijas. Deja, mažas Lietuvos jėzuitų būrelis nepajėgus šiuos prašymus patenkinti. Naujų pašau-

kimų problema aktuali ne tik Jėzaus gyventais laikais, bet ir mūsų laikais. “Pjūtis didelė, o darbininkų mažai!”

Bet dar svarbiau, kad ir negausiose mokyklose visuomet skleistųsi krikščioniška dvasia.

Dabar steigiasi vis daugiau katalikiškų mokyklų, ir labai svarbu, kad visos jos būtų apšviestos tikėjimo, Evangelijos šviesa, kad būtų atmetama tai, kas bloga, ir paimama tai, kas gera. “Noriu palinkėti visiems, - sakė arkivyskupas, - meilės Dievui ir meilės žmogui”.⁸

Te tokie mokytojų pokalbiai ir bendravimas tiesia kelią, kad arkivyskupo ir visuomenės linkėjimai taptų mūsų pedagoginio darbo realybė!

1. Žumbakis P. Iš pelenų kylantys žiburėliai: Tėviškės žiburiai 1995.11.14

2. Žumbakis P., ten pat.

3. Škiudaitė A. V. Vilnius jėzuitai grįžta prie savo veiklos: Apžvalga. 1995.09.15-21.

4. Paluszkievicz F. Mały słownik jezuitów w Polsce. Warszawa 1995 p. 108-109.

5. Paluszkievicz F. ten pat p. 72

6. Liaudankienė Q. Kurkite evangeliką laisvės dvasią: Respublika, 1995.09.12

7. Škiudaitė A. V. Vilniaus jėzuitai grįžta prie savo veiklos: Apžvalga. 1995.09.15-21.

8. ELTA pranešimas: Diena 1995.09.12.

■ Kun. Placidus Barius OFM, lietuvių pranciškonų provincijolas, birželio 18 - liepos 9 d. aplankė visus pranciškonų vienuolynus Lietuvoje.

■ Kauno paminklinei Priskėlimo bažnyčiai, bolševikų paverstai radijo fabriku, sustabdyti nuo tolimesnio irimo reikia apie 2 mil. litų. Išsaugoti tam, kas jau atstatyta, reikia skubios finansinės pagalbos, kurios vyriausybė, deja, nesuteikia, o nuskurdinta visuomenė paremti nepajėgi.

■ Ev. liuteronų vysk. Anso Trakio mirties 10 m. sukaktis buvo paminėta iškilmingomis pamaldomis “Tėviškės” ev. liuteronų bažnyčioje birželio 23 d.

■ Varalbergo vysk. dr. Klaus Kung savo “Dvasiniame aplinkraštyje” rašo, kad, panaikinus celibatą, kunigų nepadaugėtų. Stačiatikių Bažnyčiai irgi trūksta kunigų, nors jiems leidžiama vesti. Kunigų, anot jo, ir ateityje mažės, jeigu tikinčiųjų bendruomenės neatsinaujins.

GAILESTINGUMAS SVARBIAU UŽ AUKĄ

CHIARA LUBICH

"Eikite ir mokykitės, ką tie žodžiai reiškia: 'Aš noriu gailestingumo, ne aukos'".

Ar mes atsimeiname, kada Jėzus tuos žodžius pasakė? Vieną dieną, kai jis valgė pietus, kai kurie muitininkai ir blogo vardo asmenys, kurie žmonių buvo niekinami kaip nusidėjėliai, atėjo ir sėdosi prie stalo su juo. Kai fariziejai tai pastebėjo, jie klausė jo mokinių: "Kodėl jūsų mokytojas valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?" Jėzus, tai girdėdamas, atsakė: "Eikite ir mokykitės, ką tie žodžiai reiškia: 'Aš noriu gailestingumo, ne aukos'".

Jėzus čia tik panaudojo pranašo Ozėjo žodžius, kurių mintis jam tiko. Iš tikrųjų, jis juos ir naudojo tik kaip pavyzdį. Jis taip pat sako, jog meilė turi pirmumą tarp kitų įsakymų, pamokymų ar nurodymų.

Tai yra krikščionybė: Jėzus atėjęs sakė, jog Dievas, nori, kad mūsų tarpusavio santykiams vadovautų meilė ir kad tai yra Dievo valia, kuri buvo paskelbta Šventraščiuose, kaip pranašo Ozėjo žodžiai rodo.

Meilė yra visų krikščionių gyvenimo vadovas, pagrindinis jų veiklos įstatymas, jų elgesio būdas.

Meilė visuomet privalo turėti pirmenybę prieš kitus įstatymus. Iš tikrųjų, meilė kitiems turi būti tvirtu pagrindu, kuriuo krikščionys turi vadovautis.

Jėzus nori meilės, kurios viena išraiškų yra gailestingumas.

Jis ir nori, kad krikščionys ypač pagal tokį gailestingumą gyventų, nes Dievas yra gailestingas.

Jėzus mums ir sako, kad pirmiausia ir svarbiausia yra tai, jog Dievas yra gailestingas Tėvas, kuris myli visus, leidžia saulei tekėti ir lietui lyti geriesiems ir blogiesiems.

Kadangi Jėzus myli kiekvieną, jis nevengia

būti su nusidėjėliais, taip darydamas, jis apreiškia mums, koks Dievas yra.

Jei Dievas yra toksai ir Jėzus tolygus jam, mes irgi turime stengtis turėti tokį nuoširdų jautrumą.

"...ne aukos".

Jei mes taip nemylėsime artimo, mūsų pamaldumas bus nepriimtinas Jėzui. Jis nepriims mūsų maldų, dalyvavimo Mišiose, mūsų aukojimų, jei nebūsime taikoje su kiekvienu, pilni nuoširdžios meilės visiems.

Ar mes prisimeiname jo Kalno Pamokslo reikalaujančius žodžius? "Jei neši dovaną prie altoriaus ir ten prisimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo atnašą tenai prie altoriaus, eik pirmiau susitaikinti su broliu, ir tik tada, sugrįžęs aukok savo dovaną (Mt 5, 23-24).

Tie žodžiai sako mums, jog labiausiai patinkantis Dievui jo garbinimas yra artimo meilė, kuri duoda pagrindą net paties Dievo garbinimui.

Jei nori duoti dovaną savo tėvui ir esi susipykęs su savo broliu (ar brolis su tavimi), ką tėvas tau sakytų? Pirma susitaikyk su savo broliu, tada galėsi duoti man tą dovaną".

Bet yra kai kas ir daugiau, Meilė yra ne tik pagrindas krikščionio gyvenimui. Ji yra taipgi kaip svarbiausias ryšys santykiuose su Dievu. Tai užtikrina šventieji, kurie liudijo Evangeliją, ir krikščionys patyrė, gyvendami pagal tikėjimą: jei jie padeda artimui, ypač labiausiai reikalingam pagalbos, tada jų pamaldumas auga ir jų vienybė su Dievu stiprėja, tada jie jaučia jog tie jų santykiai su Dievu tebesitęsia, o tai teikia jų gyvenimui tikrąjį džiaugsmą.

Kaip mes galėtumėm gyventi pagal šiuos žodžius? Neskirtykime žmonių, santykiauda-

Žmogus ieško Dievo

Danutė Bindokienė

Teologai gali diskutuoti, polemizuoti, rašyti ilgiausius straipsnius, mėgindami atsakyti į klausimą, ar Dievui reikalingas žmogus, ar Dievas nori, kad žmogus Jam nusilenktų, kad jį garbintų aukomis ir maldomis. Bet atrodo, kad būtų daug svarbesnis klausimas, ar žmogui reikalingas Dievas, ar žmogus negali be Jo apsieiti. Atsakymas gali būti tik vienas ir labai aiškus - taip!

Tai liudija žmonijos proistorė, istorija ir dabartis. Tas troškimas ieškoti kažko, kas viršija visus žinomus gamtos reiškinius bei dėsnius, be jokios abejonės, pasiliks žmonių pasaulyje, kol jie gyvens šioje žemėje.

Žinoma, žmogui įgyjant daugiau mokslo žinių, savo aplinkos ir savo paties dvasinių galių bei galimybių supratimo, kinta ir pažiūros į antgamtinį pasaulį, tačiau tuštuma, kurią gali užpildyti tik dvasinio gyvenimo siekiai, niekuomet neišnyksta. Todėl žmogus ir moder-

niame pasaulyje tebeieško Dievo, kaip Jo ieškojo nuo žmonijos pradų aušros.

Nėra jokios abejonės, kad su žmogiškosios tapatybės suvokimu atėjo ir dieviškosios globos ilgesys. Žmogų supo aplinka, pilna paslapčių ir pavojų. Jis stengėsi tas paslaptis atspėti, išsiaiškinti, o nuo pavojų apsisaugoti. Šventojo Rašto Senajame Testamente, kalbant apie žmogaus sutvėrimą, užsimenama, kad Dievas “padarė žmogų į save panašų”. Tačiau jau žiliausios proistorės laikų žmogus turėjo tendenciją šį Šv. Rašto pasakojimą “apversti savaip” ir sukurti dievybę, ar dievybes, panašias į save patį. Babilonijos, Asirijos, Egipto, Graikijos. Romos imperijos, germanų ir visų kitų dievai bei deivės turėjo daug tų pačių būdo bruožų, kaip ir juos sukūrusių kultūrų žmonės. Tie dievai mylėjo ir neapkentė, kerštavo ir pyko, buvo “perkalbami”, numaldomi įvairiomis gėrybėmis ir aukomis, mėgo puotas ir

---

mi su jais, ir nepritarkime tokiems, kurie taip skirsto. Neatsiribokime nuo žmonių, kurie skleidžia mažus ar didelius nesutarimus, bet juos įspėkime, nes nesutarimai nepatinka dangui ir mūsų gyvenimą kartina. Neleiskime saulei nusileisti - kaip Šventraštis sako (žr. Efez. 4,26), kol turime pyktį nors prieš vieną žmogų.

Jei taip darysime, viskas, ką tik beveiktume, bus priimtina ir miela Dievui ir pasiliks amžinybėje. Tada viskas, ką beveiktumėm, mūsų poilsis ar darbas, žaidimas ar studijos, buvimas su vaikais, pasivaikščiavimas su žmonėmis ar vyrais, malda ir atsidavimas kitiems, atlikimas tų tikėjimo pareigų, kurios yra dalis mūsų pašaukimo, tada viskas, o viskas tarnaus Dangaus Karalystei.

Juk Rojus yra tie namai, kuriuos jau statome, dar čia gyvendami, ir kuriuose gyvensime, kai mūsų žemiškasis gyvenimas pasibaigs. Bet mes galime tą statybą pabaigti tik mylėdami.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

pagerbimus, bet labiausiai pasižymėjo kaprizingu nuotaikų svyravimu, o nuo tų nuotaikos pasikeitimų daugiausia nukentėjo žmonės.

Dėl to ir buvo stengiamasi atspėti, kas dievams patinka, kas juos užrūstina, kaip išprašyti iš dievų sau, savo šeimai, savo aplinkai daugiausia naudos, o priešams - bausmių. Žmogus anksti savo sielos gelmėse suvokė, kad daug lengviau egzistuoti, jeigu “kažkas iš aukščiau” tvarko jo likimą nuo gimimo iki mirties, ir net po mirties. Į gyvybės siūlo nutrūkimą buvo žiūrima, kaip j tam tikrą “gyvenimo būdo bei vietos pakeitimą”, neprarandant žmogiškosios tapatybės, bet ir neprileidžiant, kad mirtis yra visko pabaiga, kad tai paskutinis ir neatšaukiamas “taškas” žmogaus gyvenime.

Kažkas yra teigęs, kad Visata sukurta iš tos pačios materijos, tad žvaigždynai, ir mažiausias vabalėlis, ir žmogus savyje nešiojasi tas pačias pagrindinės struktūros “plytas”. Visa, kas sukurta, yra taip pat neatsiejamai sujungta amžinosios giminytės ryšiais. Į žmogaus sielą yra išpaustas neištrinamas, nepaneigiamas amžinojo tobulumo ilgesys, todėl jis kreipia žvilgsnį į žvaigždynus, ieško atsakymo Žemės ir okeanų gelmėse, jaučia troškulį ir alkį, kurio jokios žemiškosios gėrybės negali numalšinti. Visais amžiais - ir mūsų laikais - daugelis žmonijos narių mėgino paneigti, kad kiekviena asmenybė yra dvilypė, susidedanti iš kūniškų ir dvasinių pradų. Kadangi savo dvasiškumo supratimas bei pripažinimas ateina su tam tikromis “nuorodomis”, varžančiomis kūniškuosius polinkius, žmogus ne tik pats su savo dvasingumu kovoja, bet stengiasi jį sunaikinti ir kituose, jausdamas, kad dvasiniu gyvenimu gyvenantieji yra daug pranašesni ir turtingesni už jį.

Čia geras pavyzdys yra ateizmas, daugiau kaip 70 metų brukte brukamas komunistinės ideologijos ne tik komunizmo lizde - Rusijoje, bet ir visuose pasaulio kraštuose, kur tik ta komunistinė ideologija buvo mėginusi įleisti šaknis. Ypač aštrus spyglys komunistinio ateizmo

panagėje buvo krikščionybė, juo labiau katalikybė, kurioje jis jautė bauginančią tvirtybę. Juk Kristus pasakė šv. Petriui, kad Jo Bažnyčios nei “pragaro vartai nepergalės”. Komunistiniai ideologai kone šimtmetį neįstengė suprasti, iš kur tikintiesiems, paprastiems, eiliniams žmonėms, persekiojamiems žiauriausiomis priemonėmis, atsirasdavo nepajudinama dvasinė stiprybė. Ilgainiui kaip tik tas tikėjimo tvirtumas įstengė “nugalėti pragaro vartus”, o Bažnyčia pasiliko tvirta, kaip “uola, and kurios Kristus ją pastatė”.

Laisvajame pasaulyje, ypač Amerikoje, tuo laiku, kai Sovietų Sąjungoje ateizmas visomis išgalėmis kovojo su tikėjimo apraiškomis, buvo prigijęs šūkis: “Dievas miręs!” Ypač tą šūkį pamėgo jaunimas, dieviškuosius savo asmenybės pradus mėginęs palaidoti po malonumų ieškojimo ir tuščių “idealų” vaikymosi velėna. Tai buvo daugiausia šio šimtmečio 60-asis dešimtmetis, atnešęs daug neramumų, įpratines į besaikį svaigalų ir narkotikų vartojimą, vyriausybės, tėvų, auklėtojų autoriteto paneigimą ir apskritai nihilizmą. Amerikoje augo savanaudiška, tik savimi ir savo įnoriais besirūpinanti, jaunuolių karta. Atrodė, kad tas jaunimas, ypač studentija, ne tik pati sparčiai grimzta į anarchijos ir bedievytės bedugnę, bet pasiruošusi paskui save nutempti visas didžiąsias krašto vertybes.

Kai tam tikra amerikiečių jaunosios kartos dalis savo gyvenimo tikslu atrodė pasirinkusi maištavimo prieš viską, kas kilnu, kelią, kita dalis - jau vyresnieji - su pasididžiavimu save vadinanti ateistais, stengėsi pašalinti iš visuomeninio gyvenimo bet kokias Dievo vardo bei krikščioniškumo simbolių užuominas. Nueita net į tokius kraštutiniškumus, kad buvo reikalaujame JAV miestus, pavadintus šventųjų vardais (pvz., San Francisco, San Diego, San Jose, Santa Monica, Los Angeles ir kt.), “supasaulieinti”, pavadinti kitaip.

Praėjo gan netrumpas laiko tarpas, bet “Dievas prisikėlė iš numirusių”, kaip ir Kristus,

prieš beveik 2000 metų, nugalėjęs mirtį Velykų rytą. Tai nereiškia, kad Amerika jau visuotinai sukrikščioninta ir tikinti, bet Dievo vardo (išskyrus, žinoma, ateistus, kurių čia tik mažuma) amerikiečiai jau taip nebesikrato. Švytuoklė dar nenusviro į kitą kraštutinumo pusę, bet krikščionių bendruomenės tvirtėja ir į savo tarpą stengiasi įjungti netikinčiuosius.

Galbūt didžiausia žala, padaryta anuometinio “Dievas miręs”! šūkio bei jo pasekėjų, yra dabartinė pašaukimų į dvasinį luomą stoka ir tikras kunigų, aptarnaujančių Amerikos tikinčiuosius, badas. Ne tik amerikiečių, bet ypač lietuvių parapijos tą kritišką padėtį jaučia, ir ateityje dar labiau jaus. Anos pasimetusios jaunuolių iš 60-ojo dešimtmečio ir kiek vėlesnių laikų kartos vaikai, užsikrėtę savo tėvų pažiūromis (nors jos jau tuo metu, kai vaikai, augo, buvo kiek sušvelnėjusios) ir materializmu, patys vengė užsiangažuoti ir pasiaukoti dvasiniam gyvenimui, ryžtis dvasininko pašaukimui.

Paneigiant savo asmenybės dvasinį pradą, žmogaus viduje susidaro nejauki tuštuma, kurią ilgainiui jis žūtbūt stengiasi užpildyti. Beieškodamas tai tuštumai “užkamšų”, neretai nukeliauja į neįsivaizduojamus kraštutinumus.

Fizika tvirtina, kad gamta nemėgsta tuštumos ir stengiasi ją užpildyti dažnai labai menkavertėmis “užkamšomis”. Vėlesnių kartų Amerikos jaunuoliai, ieškodami taip savo gyvenime trūkstamo dvasingumo, metėsi paskui kiekvieną “pranašą”, pažadėjusį dvasinį atsinaujinimą, ramybę, tikrųjų vertybių supratimą. Įvairios sektos, daugiausia su Dievo pažinimu neturinčios nei mažiausio ryšio, pradėjo dygti lyg grybai po šilto, skalsaus lietaus. Ir ne vien Amerikoje, bet kone visuose pasaulio kraštuose.

Čia išryškėja keistas paradoksas: žmogus, ieškodamas Dievo ir sąlyčio su savo paties dvasingumu, ryžtasi sekti kažkokio “šarlatano

mokslu”, kuris iš jo reikalauja didžiausio pažeiminimo, besąlyginio paklusnumo, savo tikrosios tapatybės praradimo ir laikymosi “įstatymų”, pasižyminčių tiesiog žmoniškumo išniekinimu.

Tas pats žmogus, kuris nenori paklusti palyginti švelniems Dievo ar Bažnyčios įstatymams, sutinka su sektos “pranašo” reikalavimais ir juos noriai vykdo! Nueinama iki to, kad tie reikalavimai pasireiškia neabejotina beprotyste, pvz., Japonijos sektantų teroro veiksmais, kitur įvykdytais masiniais nusižudymais ir pan.

Kažkodėl žmogus, beieškodamas būdų numalšinti amžinąjį sielos ilgesį, dvasinį alkį, dairosi ne ten, kur teikia. Juk Dievas nuo žmogaus nesislepia. Jo glėbys atviras visiems savo vaikams, Jo kvietimas: Ateikite pas mane visi, kurie alksta ir trokšta teisybės”, neatšaukiamas ir neatšauktinas. Tikrasis sielos ramumas ateina tik tuomet, kai stengiamasi “Viską atnaujinti Kristuje” ir per Kristų - pradant nuo savęs ir pereinant į savo aplinką, į visą pasaulį.

Visuomet bus “netikrų pranašų”, kurie kvies sekti paskui juos ir žadės parodyti tikrąjį Dievo veidą. Jie moka patraukti, žadėti, įtaigauti ir įsakyti. Tai stipraus charakterio, pasižymintys ypatingu asmenišku žavesiu ir labai pavojingi asmenys, ypač jaunuoliams, kurių širdys atviros, kupinos ieškojimo ir pasitikėjimo.

Pats Kristus perspėjo “saugotis netikrų pranašų”. Jis pažadėjo: “Ieškokite ir rasite; belskite ir bus jums atidaryta”. Yra visiškai natūralu, kad žmogaus prigimtis linksta į dievybę, kaip augalas į šviesą. Yra natūralu ieškoti Dievo, dvasinių vertybių, nes esame sukurti “pagal Dievo paveikslą”, iš tos pačios materijos, kaip Visata, kaip žvaigždynai. Klausykime savyje tos nuostabiausios žvaigždynų simfonijos ir stenkimės joje išgirsti Kristų, šaukiantį kiekvieną mūsų į dvasinio pilnumo ramybę.

Būtiniausias šiandienos žodis - atsivertimas

Kun. K. J. Ambrasas SJ

“Lietuvių kalbos žodyno” I tome (1968, p. 426) randame žodį, atsivertėlis - perėjęs (atsivertęs) į kitą tikėjimą, pvz.: Pirmieji krikščionys buvo atsivertėliai (konvertitai). 1993 Vilniaus Mokslo ir enciklopedijų leidykla išleido “Dabartinės lietuvių kalbos žodyną”, kuriame žodžio *atsiversti* pažymėtos tokios reikšmės: atsigręžti, atsisukti, atslinkti, atgriūti (p. 57). Prie kito panašaus žodžio *atversti* reikšmių pati paskutinioji - atversti į kitas pažiūras, į kitą tikėjimą: Seną sunku beatversti. Atsiversti į krikščionybę (p. 60). Taigi žodynininkai pabrėžė tokią leksinio vieneto reikšmę: būtent - kitą atversti. Šio žodžio lizdo pabaigoje paminėta ir sangražinė forma: Atsiversti į krikščionybę (p. 60). Gerai, kad paminėta, nes prieš dešimt dvidešimt metų apie tai didžiumai visuomenės buvo visiškai nė motais. Iš tikrųjų apie svarbiausią mūsų laikų moralinio ir dorovinio kodekso vietą, apie reikalingiausią mūsų vidinio gyvenimo poslinkį, kuris turėtų būti visos visuomenės, tautų ir valstybių, visų žemynų ir visos planetos rūpestis, leksikologijos specialistų užsiminta labai kukliai. Žodynas, nors turi kitokius tikslus, bet vis viena tam tikra prasme irgi atspindi visą mūsų tautos moralinę, dorovinę padėtį, jos poslinkius. Tačiau apie šį svarbiausiąjį mūsų laikų žodį, - būtent, pačiam stengtis, ieškoti, morėti, trokšti *atsiversti* nūnai dera atvirai, tiesiai, drąsiai ir dažnai kur kalbėti, rašyti. Jį reikia *garsinti*. *Dera*

pačiam dėti visas pastangas, domėtis, gilintis į savo vidinio gyvenimo apraiškas. Justi dvasinio gyvenimo alkį turi pats žmogus. Juk niekas kitas prieš tavo valią negali pasirūpinti tavo Amžinybe. Čia be jokios dvejonės būtina kasdien pačiam tai aiškintis, šia problema gyventi ir apie ją galvoti. Nūdien, kai ant tautų ir visos žemės planetos pakibęs netikrumo, grėsmės ar net susinaikinimo debesys, blaivesnio žvilgsnio, turinčio bent krislelį laiko dvasios supratimo žmogaus pareiga: nusistatyti šiuo požiūriu tvirtas, konkrečias, aiškias gaires. Juk šiandien iš tikrųjų griežčiausios atrankos, pačiai plačiausiaja prasme - *didžiosios gyvenimo stilistikos metas: Ką* aš renkuosi?

Atsivertimas. Tatai ne joks šiandienos nesusipratėlių ar davatkėlių prasimanymas. Atsivertimo kiekis prašė Jėzus. Apie tai parašyta Evangelijoje. Tad ką jis reiškia? Nusikaltimas jau lydėjo Pirmuosius Tėvus. Kaltė lydi kiekvieną amžių. Kiekvieną žmogaus žingsnį. Žmogus ne tik kartoja Adomo, Kaino, Judo nusikaltimus. Jis kaskart dar daugiau jų visokių prasmano. Juk nuodėmė išradinga, visli. Jinai daugeliui ir visos žmonijos nelaimei - net patraukli. Pasitaisymo ir atsivertimo ženklai - ašaromis - Adomas su Ieva paženklino savo pėdsakus, kurie vingiuoja iš Rojaus į tuščią, nykią ir skurdžią žemę. Ją reikėjo savo prakaitu išdirbti ir šitaip pelnyti sau duoną. Tačiau apokaliptinio, kuris ne vieno manymu, kaip tik

yra mūsų laiko ryškiausias požymis, akistatoje kiekvienam žmogui tampa aktualiausias. Pasitaikymas, *atsivertimas* tuo labiau reikalingiausias šiandien. Kodėl? Nuodėmės nuo pirmojo žmogaus ligi šiandienos ypač susikonzentravo, padažnėjo. Jose žmonija skęsta skęsta. O atsvara - atsisteisimas, atsiprašymas, atsivertimas - maža kam rūpi. Nėra moralinės, vidinės pusiausvyros. Svarstyklių lėkštė su milžiniškais ir siaubingais nusikaltimais, viešomis ir slapomis nuodėmėmis vis svyra ir svyra žemyn... Vieno seno 90-mečio sūnus klausia: "Sakykit, tėveli, kaip gyveno ir ką sakė apie jūsų tėvą prosenelis?" Senukas atsakė: "Negerai gyvenė, vaike. Mano laikų žmonės ne taip gyveno". "O ką jūs apie mus, savo vaikus, sakote?" - vėl klausia jaunuolis. "Ką jau čia bekalbėti: nemokat gyventi, daug kur pakrikimas, netvarka..." - atsakė tėvas. Vadinasi, karta iš kartos ne vengia, o dažniausiai kartoja ir dar padidina savo nusikaltimus, kad galop Dievui būtina panaudoti drastiškas, kruvinas, tiesiog, siaubingas priemones: tvaną, Sodomą ir Gomorą, stalinus, hitlerius, uraganus, revoliucijas, AIDS ligą ir kt.

Tad ką išties *atsivertimas* sako man šiandien? Kokia šio žodžio, reikalingiausio dabartiniam laikotarpiui, eschatologinė, moralinė, leksinė reikšmė?

- Nusigręžti nuo neteisingumo, išbraukti iš savo gyvenimo blogį, išdidumą ir savimylą, palikti *viešos ir slaptos* nuodėmės kelią.

- Liautis maištauti prieš Dievo meilės didįjį *įstatymą*, nes *visokiausiomis bendravimo priemonėmis išūliai platinamas naujasis gyvenimo būdas* - nuodėmė, kurios vergais kasdien tampa daugybė. Juos praryja neapykantos, žiaurumo, moralinio pagedimo, ištvirkimo hidra.

- *Nustoti* dėl mirtinių nuodėmių tolintis nuo Dievo, o šiandien pat atsigręžti į Jį, nes būtent nuodėmė atima iš žmogaus Dievo malonę, padaro aistrų ir ydų vergais, silpnina kiekvieno nusidėjusio atsparumą gundymams ir atiduoda piktojo glėbin, kuris vis labiau ir begėdiškiau užgožia *gyvenimo saulę - Kristų ir Jo mokslą* - ir traukia žmoniją į pražūtį giliau, vis giliau.

- *Visomis išgalėmis kovoti* su sparčiais plintančiu, rėksmingai rodančiu ragus ir nagus egoizmu ir jo vaikais: išdidumu, pagieža, beatodairiška kritika, visokio plauko apkalbomis, suskilimu, palaidumu ir bedievišku požiūriu, nepadoria laikysena, elgesiu, visu gyvenimo būdu.

- Pasipriešinti mintimis, protu ir valia, visa žmogiškąja sąmoninga kūrybine veikla nedorovingai pasaulio įtakai.

- Be jokios dvejonės rinktis gerį, dieviškąją malonę, meilės, atleidimo ir aukos kelią.

- Ne tik grįžti į tikėjimą per evangeliją, bet ir gyventi evangelija, tvarkyti visą savo gyvenimą jos dvasia.

- Nesileisti, kad sielų priešas, kuris ypač šiais laikais toks aršus, įtrauktų į savo žabangas barniais, kivirčiais, neklusnumu.

- Geriau savo aplinkoje, kur tik atsiduri, gyvenė, uždegti bent vieną žvakelę, kad tamsa šiek tiek pasitrauktų, negu išsijuosus pagal vyraujančią madą plūsti tamsą, blogį, nusikaltimus.

- Ryžtingai, drąsiai tapti šviesos spinduliais.

- Pripildyti meile, viltim, tikėjimu daugybės širdžių tuštumą, kurioje ypač skęsta vaikai, jaunimas, iššiskyrusios šeimos.

- *Veikliau, energingiau, kūrybiškiau, ryžtingiau platinėti* pagarbą Švč. Sakramentui, pasitikėjimą, prierašumą Kristui ir Marijai.

LEISKITE BŪTI GERAM

(Jaunimo grupėje premijuotas straipsnis)

Jonas Ivanauskas

Aš negaliu jums parodyti savo margaspalvio vaikystės sodo, kuriame mano tėvai (o ir ne tik jie) sodino meilės ir gerumo gėles. “Jos užaugs kartu su tavimi, - mokė jie, - ir jeigu tu jas rūpestingai globosi ir puoselėsi, jos pražydės ir apšvies tavo sielą, o tavo kūnas niekada nebus nei aklas, nei kurčias...”

Jūs neaplinkysite šito sodo, nes jo nebėra. Tik retkarčiais laiko ūkanoje tarsi vaiki vizija išplaukia jis, ir aš ten sugrįžtu. Vejuosi žydrus svajonių paukščius, atsargiai liečiu trapias vilties, tikėjimo ir meilės gėles, stipriai apglėbiu gruoblėtą kantrybės medį ir pajuntu, kaip gerumas užplūsta mane, kaip pamažu atsileidžia sugniauzti kumščiai, kaip lyg žiedas išsiskleidžia pykčio suspaustos lūpos, kaip akyse užgęsta raudonos keršto liepsnos...

Ir tada tariu: “Leiskite būti geram...” O šiandien, klajodamas vaikystės takais, aš suradau stebuklingą knygą su užrašu: “Septyni meilės darbai”. Kaip seniai pradėjau ją rašyti - dar kūdikystės metais. Paskaitysiu ir jums keletą puslapių, gal suprasit, kodėl nuolat kartoju: “Leiskite būti geram”.

Pirmasis puslapis: Vargšą sušelpk!

Mama, pastūmusi man lėkštę su blynais ir pripylusi puodelį mėtų arbatos, išbėgo pro duris, pažadėjusi tuoj grįžti. Ėmiau pusryčiauti, bet štai atsidarė durys, ir ant slenksčio pasirodė nudriskęs, suvargęs žmogus, nuo šalčio pamėlusiu veidu. Sugrubusiose rankose (mat neturėjo pirštinių) jis laikė apytuštį krepšį. “Elgeta”, - dunktelėjo man mintis, žinoma, atspėjau, nes vyriškis papasakojo, kaip sudegė jo namai, todėl ir vaikštąs pakiemiais, prašydamas pagalbos. Kalbėjo liūdnai ir gaudžiai, todėl man greit sudrėko akys. Pasodinau prie stalo, pripyliau karštos arbatos, kad pavargėlis sušiltų, nes lauke nuo šalčio pyškėjo tvoros. “Alkaną papenėjau, - maščiau, - tik kaip aš tą pavargėlį sušelsiu?” Pasiūliau jam duonos (prisiminiau J. Biliūno “Ubagas”), bet jis atsisakė ir paprašė pinigų. Savų neturėjau. “Paimsiu mamos. Tegul neperka ji man pažadėtų pačiūžų. Apsiesiu!” - įtikinėjau save. Piniginė gulėjo, kaip visada, stalčiuje. Atskaičiavęs dešimt litų, padaviau elgetai, o piniginę įmečiau atgal. “Tvarka!” - ištariau sau ir nusišypsojau - buvau patenkintas savo labdaringu darbu. Tačiau vargeta, pamaitintas, pagirdytas ir sušelptas, neskubėjo išeiti, kažko delse ir netikėtai paprašė pirštinių, paimsiąs ir kitą koki šiltesnį drabužį. “Žinoma! Vargšą aprenk!” - dingtelėjo mintis ir aš nuskubėjau į sandėliuką. Suradęs brolio megztuką ir tėvelio pirštines, skubėjau nudžiuginti atvykėlį, bet jo jau nebuvo. Apieškojau visur - nė kvapo!

- Tai va, būčiau padaręs dar vieną labdaros darbą, bet jis išėjo, - pasakiau grįžusiai mamai ir išklojau viską, kas buvo nutikę. Atidžiai išklausiusi manęs, ji kažkodėl atitraukė stalčių. Deja, piniginės ten nebebuvo. Bet juk aš tikrai padėjau ją atgal! Mama tylėdama lingavo galvą. Ir staiga aš viską supratau...

- Kodėl, mama? - šaukiau iš nevilties ir apmaudo, o ašaros kaip pupos ritosi mano skruostais.

- Iškęšk nuoskaudas, sūnau - ramino mama ir dar pamokė: - Tu gali padaryti dar vieną artimo meilės darbą - pasimelsk ir už gyvuosius, paprašyk, kad Dievulis atvestų juos į doros kelią...

Užverčiau pirmąjį lapą ir apsidairiau. Kur jos - atlaidumo ir dosnumo gėlės. Anava viena... dvi... Juk jos visai baigia išnykti! Argi jos tokios lepios. Deja, deja...

Antrasis puslapis: Pikta darantį sudrausk!

Skambutis... Valio! Visu greičiu namo! Du penketai, tarsi angelo sparnai, skaidrino mane namo. Štai tvenkinys, tiltelis, dar keliolika žingsnių ir... Bet ką ten prie kranto veikia ilgšis trečio- kas Ignas su savo palyda? Ką jie ten pagaliau murkdo vandenin? Tyliai prisėlinu artyn. O siaube! Vandeny kapanojasi mažas kačiukas, o jie kvatojasi ir stumia dar toliau nuo kranto. Gyvuliukas čia išskyla, čia vėl panyra ir iš paskutiniųjų jėgų stengiasi išsikibti į kankinimo įrankį - pagalį. Dar minutė, kita, ir jis...

- Nee! - puolu artyn jų, klykdams ne savo balsu. - Paleiskit kačiuką. Beširdžiai!..

- Šliš, žvirbli, nečirškėk, - atsitiesia Ignas nuo savo kraupaus darbo ir meta piktą žvilgsnį į mane.

- Paleiskit kačiuką, - rėkiaus nesustodamas, - o jie ne... - ir puoliau prie Igno sugniaužęs kumščius.

- O jei ne ... - išsiviepe dičkis ir... pūkst!., nespėjęs nė žiobtelėti, aš atsidūriau vandeny kartu su visa kuprine ir dviem penketukais. Tik kur dabar tie angelo sparnai? Juk plaukti beveik nemo- ku - kapanojuos kaip šlapias šunytis.

- Tai panardyti sumanei, kavaliariau - netikė- tai išgirstu šmaikštų kaimynės Želvienės balsą, - čiupk grėblio galvą ir vairuok į krantą.

Sužvejojusi mane kaimynė dar pajuokavo:

- Žviegi kaip skerdžiamas paršelis. Numirė- lius iš miego prikeltum. Matyt, net danguje tave iš- girdo.

“Matyt, tikrai išgirdo”, - atitariau mintyse, nes neturėjau jėgų kalbėti. Glaudžiau prie savęs iš baimės ir šalčio drebančią kačiuką ir tirtančiom lūpom šypsojaisi savo gelbėtojai. Ir dėl penketų, ir dėl kačiuko, ir dėl dangaus. Aš toks laimingas! Kaip niekada!

Stipriai užsimerkiau, nes noriu sugrįžti į tą vaikystės popietę ir džiaugsmingai šūktelėti: “Aš

Pabėgėlė su vaikais.

Dail. Povilas Puzinas

toks laimingas!” Noriu, kad net danguje išgirstų, kad vėl atbėgtų mano geroji gelbėtoja. Bet pro lū- pas išsiveržia tik prikimęs mano balsas. Kitaip ir būti negali: aš neturiu nei dviejų penketų, nei an- gelo sparnų, nei mažo šlapio kačiuko. Tik du su- gniaužtus kumščius. O tų ignų tiek daug, ir jų ran- kose ne pagaliai... Ar beįstengsiu? Nežinau... nežinau...

Trečias puslapis: Išalkusį pavalgydink!

Nors aš jau penktokas, bet senelė, kiekvieną rytą išlydėdama mane į mokyklą, įbruka man į rankas porą sviestainių ir vis primena:

- Apsidairyk, vaikelai, ar nėra už tave alkanes- nio. Pasidalink su juo.

Suprantu senelę: jai yra tekę labai labai alkti Sibire. Ji yra valgiusi net bulvių skutenas ir pa- švinkusias žuvų galvas. Bet tai buvo labai seniai,

kai senelė buvo jauna. Bet tu šiandien surask mūsų klasėje alkaną: vieni šniaukščia bandeles, kiti triauškina sausainius ar riestainius siurbčiodami limonadą. Žinoma, aš pasidalinčiau mielu noru, tik kuriam pasiūlyti? Dar šaipytis ims... Nebent naujokui. Jau turbūt trečia diena klasėje sėdi toks nupiepęs berniūktis. Beje, jis tikrai niekada nieko nevalgo.

- Gal nori užkrimsti? - kyštelėjau jam panošėn sviestainį.

Vaikas čiupo jį abiem rankom, ir nespėjau nė sumirksėti - sviestainio kaip nebūta! Atkišau jam prakastą savąjį. Neįtikėtina! Prarijo beveik nekramtęs. Nuostabu! Tikriausiai sumuštų visus valgyto rekordus.

- Kur taip išmokai? Gal treniruojiesi? - norėjau išgauti paslaptį. Bet jis nuleido galvą ir neatsakė. Apie priešpiečių likimą grįžęs papasakojau senelei.

- Ar tik nebus tos girtuoklės Kairienės vaikas. Jie neseniai atsikraustė į tą sukuižusią pirką prie upelio. Nubėgtum pažiūrėti.

Nustraksėjau pasišokinėdamas, dar čiūžtelėdamas per ledo aptrauktas balutes. Pagaliau. Langelio skylės užkamšytos skarmalais - nieko nesimatė. Pravėriau duris. Padvelkė šalčiu ir pelėšiais. Tamsoka ir nejauku.

- Mama parėjo, - netikėtai išgirdau balsą. Iš

skudurų krūvos kampe kyšojo trys vaikų galvos ir nustebusios žvelgė į mane.

- Jūs čia gyvenate? - pasiteiravau ir net pašiurpau: sugriuvusi krosnis, dvi dėžės ir skudurų krūva. "Kur jie verda valgyti? Kaip sušildo kambarį?" - dairiausi nesuprasdamas.

- O kur mama?

- Turėtų pareiti. Vakar išvažiavo į miestą, - paaiškino mano pažįstamas - sviestainių valgyto čempionas. Staiga viską supratau. Namu paskričiau greičiau už kulką.

- Senele, ten vaikai miršta iš bado! - pranešiau kaip per ruporą ir pats pasibaisėjau.

- Duok, Dieve, kad tu niekada nesužinotum, kas yra tikrasis alkis, - dūsavo senelė, ruošdama vaikams lauknešėlį. - Pripilk tris buteliukus karšto vandens - vaikai rankeles sušils. Taip Sibire šildėmės...

Kieme, apsikaišę plunksnomis, mano draugai žaidė indėnus, o aš, tempdamas nelengvą krepšį, iškeliavau į tikrą ir labai svarbų žygį...

Praėjo nemaža metų. Kokiamė vaikų internate užaugot jūs, girtuoklės motinos pamiršti vaikai? Kas sušildo sugrubusias rankeles jums, mažieji sąvartynų gyventojai? Ar pasiūlo jums kas priešpiečius, alkanieji stočių ir landynių benamiai vaikai? Kaip jums padėti? Mano geroji senelė jau iškeliavo Anapilin. Gal ji patartų?

■ Kun. J. Aranauskui SJ, Montrealio Aušros Vartų parapijos klebonui, birželio 30 d. Jurų šaulių kuopa "Neringa" suruošė 80 m. amžiaus sukakties minėjimą.

■ 1996 m. gegužės 19 d. Kauno arkikatedroje bazilikoje buvo švenčiamas Lietuvos bažnytinės provincijos įkūrimo 70 m. jubiliejus. Ta proga įvyko ir arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus ingresas.

■ Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, 1994-1995 mokslo metais Lietuvoje tikybos pamokas lankė 360,978 moksleiviai, iš jų 347,660 Romos katalikų tikybos. 147,216 buvo pasirinkę etiką. Esama tendencijos etikos ir tikybos pamokas kaitalioti: vienais metais tie patys moksleiviai lanko tikybos pamokas, kitais — etikos. 1995-1996 mokslo metais Romos katalikų tikybos pamokas lankė 348,606 moksleiviai.

■ Vilkaviškio vysk. Juozas Žemaitis MIC kovo 11 d. paskelbė aplinkraščių Nr. 47, kuriame, be kitų dalykų, atkreipia kunigų dėmesį į vargonininkų rengimo svarbą. Vyskupo įsitikinimu, Marijampolės pedagogikos kolegijos parengti muzikos mokytojai-vargonininkai bus nepamainomi pagalbininkai pastoraciniame darbe.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS Sį

Rožančius, rožinis ar rožinys?

Apie tai jau seniau esame rašę “Laiškuose lietuviams”, kur rodėme palankumą žodžiui *rožinys*. Dabar ir kalbininkas Aldonas Pupkis, vyriausias “Gimtosios kalbos” redaktorius, savo žurnale (1996 m., Nr 4) siūlo vartoti šį žodį: “Šiuo atveju, nors dažniau vartojamas *rožinis*, pirmenybę derėtų teikti lyčiai *rožinys*. Mat lietuvių kalboje, kai turimi du vienodos reikšmės variantai, kurių vienas yra daiktavardis, o kitas - sudaiktavardėjęs būdvardis ar dalyvis, vartosenai paprastai pasirenkamas daiktavardis”.

Vartojantieji žodį *rožinis*, jį dvejai kirčiuoja: *rožinis* ir *rožinis*, tai *rožinys* ir šiuo atveju tinkamesnis, nes čia nėra jokios kirčiavimo problemos. O linksniuojant, tiek *rožinis*, tiek *rožinys* skiriasi tik vardininke (žinoma, ir šauksmininke), o kituose linksniuose jų formos visiškai tos pačios.

Konteineris, talpintuvas ar krovininė?

Apie tai jau buvo rašyta ir “Laiškuose lietuviams”, ir “Drauge”, ir “Gimtojoje kalboje”. Ten buvo siūloma *krovininė*. Mat *konteineris* yra svetimybė, o *talpintuvas* nėra labai vykęs pasiūlymas *konteinerio* atitikmeniu. Jis daugeliui nepriimtinas ir vengiamas vartoti. Apie tai jau buvo rašyta ir spaudoje. O *krovininė* visai tinkamas žodis. Tai yra sudaiktavardėjęs būdvardis. Juk sakome *krovininis vagonas*, *krovininė dėžė*. Tad *konteineris* taip pat yra didelė *krovininė dėžė*. Turime nemaža pavyzdžių, kur būdvardis sudaiktavardėja - tampa daikt-

tavardžiu, pvz., *cukrinė, druskinė, peleninė* ir kt.

Klausimai ar klausimai?

Vienaskaitoje šį žodį visi taisyklingai kirčiuoja, dėdami kirtį ant pirmojo skiemens: *klausimas, klausimo, klausimui...* Taip turėtų būti ir daugiskaitoje. Deja, gal pusė mūsų tautiečių tiek Lietuvoje, tiek ir už jo ribų daugiskaitoje visuose linksniuose (išskiriant galininką) šį žodį kirčiuoja pasukiniame skiemenyje: *klausimai, klausimų, klausimams, klausimais, klausimuose*. Tai klaidingas kirčiavimas. Bendrinėje lietuvių kalboje taip kirčiuojamo šios reikšmės žodžio nėra ir neturi būti. Kaip vienaskaitoje, taip ir daugiskaitoje kirtį reikia dėti ant pirmojo skiemens: *klausimai, klausimų, klausimams, klausimus, klausimais, klausimuose*.

Taigi. Taip turėtų būti. Bet labai gerai žinome iš praktikos, kad žmones prie to pripratinti beveik neįmanoma.

Spausdinti ar spausdinti?

Be abejo, tik *spausdinti*. Neaišku, iš kur daugelis yra įpratę šį žodį kirčiuoti *spausdinti*. Jo kirčiavimas yra pastovus - kirtis visuomet ant pirmo skiemens: *spausdinti, spausdina, spausdinimas*. Įdomu ir keista, kad tie, kurie kirčio nededa ant pirmojo šio žodžio skiemens, pirmąjį skiemenį kirčiuoja žodyje *spaustuvė*. O turi būti kirčiuojama *spaustuvė*, kaip ir kiti žodžiai su priesaga *-uvė*: *virtuvė, dirbtuvė, parduotuvė*. Tik *krautuvė* leidžiama kirčiuoti dvejai: *krautuvė ir krautuvė*.

Kadangi šiuose atsakymuose į klausimus porą kartų paminėjome Lietuvoje leidžiamą kalbos žurnalą “Gimtoji kalba”, labai raginame skaitytojus, besidominčius kalbos klausimais, šiuo žurnalu susidonėti. Jį užsisakyti ir gauti reikiamų informacijų galima šiuo adresu: “Gimtoji kalba”, Z. Sierauskio 15, 2600 Vilnius, Lithuania. Tel 63-27-28. Jo vyriausiasis redaktorius yra kalbininkas Aldonas Pupkis su gausia redakcine kolegija, kuriai priklauso žinomi dabartinės Lietuvos kalbininkai. Tai yra labai populiarus žurnalas, rašąs įvairiausiai praktiškais kalbos klausimais.

KNYGOS

Poezija vargšams

Alė Rūta

Negalima susilaikyti nepaminėjus kukliai išleistos Lietuvoje poezijos knygelės, į kurią sudėta tiek širdies, tiek užuojautos Sibiro tremtiniams ir dvasinio bei materialinio skurdo tautiečiams, vargo broliams.

Iš periodikoj spausdintų jo eilėraščių seniai pažįstu poetą Vytautą Cinauską, buvusį tremtinį. Teko ir asmeniškai su juo susipažinti Rokiškio apylinkėje (Kamajuose), iš kurios poetas kilęs. Tai kuklus žmogus, bet gilus ir energingas - suprasti vargo brolius ir jiems padėti. Jis yra įsteigęs "Tremtinių grįžimui remti fondą" ir jam vadovauja. Idealistas, ne vien poetas. Tokie ir jo eilėraščiai. Jo nepriskirtum prie poetų-aristokratų ir net nei prie tautos dainių. Bet jo eilėraščiai gražūs, patrauklūs, nes rašyti iš širdies, pažinimo ir užuojautos nuskriaustiems. Pavyzdžiui:

*"Draugužės mano, sesės sibirietės.
Gulago lygios tarp lygių, pilietės...*

*Dar jūsų šypsenos lig šiol neatrakintos,
Dar atšvaitas poliarinis veiduos,
Neapkabintos, nemylėtos, neapgintos...
Su antspaudu užšalusios raudos".*

(p. 56)

Šis eilėraščių rinkinys - jo antroji knyga; pirmoji - "Kad būtume šalia", "Vagos" išleista 1992 m. V. Cinausko poezija kiek panaši į Kęstučio

Priemiestyje...

Dail. Povilas Puzinas

Genio, irgi atgimstančios Lietuvos vargų dainiaus, tik Cinauskas ne politinis ir ne kankintojų smerkėjas, o daugiau stoviškas kančiai ir širdimi mėginąs gydyti kitų žaizdas.

*"Ne gedulq, varpai, sugauskit šventę,
Paskelbkit Lietuvai visa vario galia;
Nedingome, sugrįžome iškentę,
Nes buvo Viešpaties tokia valia".*

(p. 39)

Klasikinė eilavimo forma, lengvi rimo-ritmo eilėraščiai; tačiau yra gilių minčių apie žmogaus būtį, likimą, kančią. Yra ir kiek kritikos dabarčiai.

*"Ką atsakysiu Tėvui, kai paklaus:
- Tai kaip, sūnau, ten Lietuvoj, anapus?
Supras iš mano žvilgsnio nebylaus,
Kad Lietuva laisva - laisva netapus"*

(p. 6)

Vytautas Cinauskas "Tai kaip, sūnau, ten Lietuvoj", eilėraščiai. Vilnius, 1995 m. Redaktorė J. Riškutė, dail. G. Didelytė. Išleido "Lietuvos aidą" leidykla, Maironio 1, 2719 Vilnius. Tiražas 3,000. Kaina nepažymėta.

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

IŠ AMERIKOS LIETUVA ATRODO TRYPIANTI VIETOJE

Po penkių mėnesių stažuotės Jungtinėse Valstijose konservatorių valdybos narė Laima Andrikienė teigia suvokusi dar liūdną Lietuvos ekonominę būklę nei atrodo čia gyvenantiems žmonėms.

Spaudos konferencijoje ji teigė įsitikinusi, kad Lietuva ekonomiškai atsilikusi nuo kitų Baltijos šalių, ypač nuo Estijos, kad visiškai nesirūpinama šalies įvaizdžiu, nepasirengta stoti nei į Europos Sąjungą, nei į NATO. “Lietuva atrodo trypianti vietoje, geriausiu atveju, atsigręžusi į Vakarus”, - sakė L. Andrikienė.

Ji ypač ragino susirūpinti bankų reikalais, nes, pasak Seimo narės, šalies komerciniai bankai “yra nemokūs”, neatitinka komerciniams bankams keliamų reikalavimų, pilnai neatlieka komercinių bankų funkcijų - neteikia kreditų gyventojams, žmonėms, įmonėms”.

Ji tvirtino, kad JAV valdžia puikiai žino Lietuvos komercinius bankus, “per kuriuos plaunami pinigai”. Tai, pasak L. Andrikienės, kelia nusistebėjimą Valstijose, nes Lietuva prisijungė prie konvencijos dėl pinigų plovimo, tačiau Vyriausybė, “žinodama faktus, nė piršto nepajudino, kad tokių dalykų nebūtų”.

Seimo narė teigė, kad šalies komerciniai bankai bando kurti “stambių, patikimų” įvaizdį, kuris “subliūkšta, kai reikia indėlininkams gražinti indėlius”. L. Andrikienė mano, kad iki rudens indėlius praras dar kelių bankų indėlininkai, o po Seimo rinkimų prognozavo bankų griūtį, už kurią atsakomybę bus bandoma suversti “toms partijoms,

kurios laimės Seimo rinkimus”.

L. Andrikienė sakė įsitikinusi, kad nepasitvirtino nei užsienio reikalų ministro Povilo Gylio “išmislas” dėl užsienio politikos ekonomizavimo, nei Prezidento patarėjo Justo Paleckio “tylioji diplomatija”. Ji tvirtino apskritai negirdėjusi teigiamų atsiliepimų apie ministrą P. Gylį, vien “karštais atvirais pašaipais”.

“Nekaip”, - sakė Seimo narė, - atrodo ir Prezidentas Algirdas Brazauskas. Pasak jos, JAV nuolat primenami Prezidento padaryti pareiškimai, “kad sovietų kariuomenė garantuotų daugiau stabilumo Lietuvoje”.

Seimo narė pateikė ekonominio ir verslo laikraščio “Financial Times” ekonominių rodiklių lentelę, jog Lietuva nuo kitų Baltijos šalių atsilieka pagal bendrąjį vidaus produktą (BVP) vienam gyventojui, BVP augimo tempus, tiesiogines užsienio investicijas, vidutinį pensijos lygį, vidutinį darbo užmokestį, užsienio prekybos balansą, o pirmąją tik pagal vieną rodiklį - infliacijos lygį.

Pasak jos, tik pašaipą kėlė Lietuvos politikų nepasitenkinimai dėl Estijos ambicijų greičiau siekti narystės Europos Sąjungoje. “Tai ne Estijos noras, kad ji pirmoji iš Baltijos valstybių taps ES nare. Tai jau tampa ir Skandinavijos valstybių, ir JAV oficialia pozicija”, - sakė L. Andrikienė. Pasak jos, ne kartą buvo pabrėžta, jog nebus grupinio priėmimo nei į NATO, nei į ES ir “nėra jokios grupinės narystės”. Tuo tarpu, kai kiekvienai valstybei reikės pateikti savo ekonominius rodiklius, palyginti su Estija, Lietuva atrodo daug prasčiau.

Skeptiškai ji įvertino ir aukštų NATO pareigūnų palankius atsiliepimus apie Lietuvą. Pasak Seimo narės, grįžę į Valstijas, tie patys pareigūnai pastebė, kad Lietuvos kariuomenei vadovauja daug buvusių sovietų karininkų, ir Lietuva nepajėgi apsiginti. “Jeigu mes patys nesugebėsime pasipriešinti, nėra ko svajoti apie ‘NATO skėtį’ ar saugumo garantijas”, sakė Seimo narė. (Lietuvos aidas Nr. 106)

DEŠIMTMETĖS DAILININKĖS DEBIUTAS

Pro stiklines Kauno apygardos archyvo duris iš autportreto su musmirėmis žvelgia susimąs-

čiusi mergaičiukė. Piešinyje užrašyta: Man jau 10, mano paveikslai archyvo galerijoje”. O juos prieš Tarptautinę Vaikų gynimo dieną, mažosios tapytojos, Milikonų vidurinės mokyklos trečiokės Marijos Dabrišiūtės gimtadienio išvakarėse iškabimo tėveliai, nes mergaitė dar gulėjusi ligoninėje. Ji tesuskubo ateiti į atidarymą, kai domėjosi spauda, filmavo televizija.

“Jeį manęs paklausia, kuo aš būsiu, tai dažniausiai atsakau: būsiu dailininke. O kartais viena pagalvoju, o gal man būti aktore arba dainininke? Tada man pasidaro gaila tos dailininkės, kuria aš nebūsiu”, - sako Marija. Iš tiesų - vaikai pirmieji pamato savo svajonę ir neša ją ant delnelio tol, kol būdami jau suaugę, pasiekia tai, kuo jie turėtų būti.

Vaikų gynimo dieną Kauno Vytauto parke mažieji laukė 400 kg Vaisnavų iškepto torto, o prie karuselių stumdėsi beglobiai ir “valdiški” vaikai iš internato, nes popiet ir atrakcionai turėjo būti nemokami...

Marijai Dabrišiūtei šiuo atžvilgiu pasisekė. Ji lanko Dailės mokyklą. Jos jaunesnioji sesutė Elena irgi piešia, kaip ir jų tėvelis, Gintautas Dabrišius, piešė jaunystėje, o dabar jis poetas; mama Aušra-poetės S. Nėries giminės atšaka. Marija piešia nuo šešerių metų. Dar rašo eiles. Parodoje yra ir eilėraštukas “Ąžuolas”.

- O eilėraščius rašau, įsilipus į savo mylimą medį “Aušrinę”, - sako Marija. Galerijoje buvo galima pamatyti ir tą nupieštą medį, ir daugiau paveikslų - “Mamytę”, “Čigoną”, “Policininką”, “Miegančią žuvį”...

Tą vaikų šventės dieną spaudoje buvo rašyta, kad ir kitai Lietuvos jaunajai poetai Neringai Černiauskaitei, neseniai išleidusiai savo knygą - taip pat tik 10 metų (XXI amžius Nr. 45)

BROKONIERIAUTI - BRANGUS MALONUMAS

Tuo įsitikino “Rusnės žvejo” bendrovės vyrai P. Mišeikis, I. Bendrius, A. Kudzmanas ir R. Norkus, kai juos brakonieriaujačius sulaikė Aplinkos apsaugos ministerijos inspektoriai ir “Aro” rinktinės kariai. 50 metrų ilgio tinklu Nemuno žemupyje, Skirvytės upės atšakoje prie Briedžio salos, jie ištraukė valksmą. Tinkle spurdėjo 40

karpių, 38 sterkaį, 54 karosai, 87 kuojos, 2 lydekos. Visas laimikis svėrė apie 100 kilogramų.

Žuvienės brakonieriams ragauti neteks. Teks sumokėti 6230 litų už žuvų ištekliams padarytą žalą, o dar atskirai baudas: grandininkui P. Mišeikiui 500 Lt, kitiems trims po 300 Lt. Iš viso brakonieriaavimo malonumas kainavo 7630 litų. Prie “išlaidų” teks priskaičiuoti konfiskuotą valtį bei tinklą. Ir dar svarstomas klausimas: ar iš viso leisti šiai “Rusnės žvejo” grandžiai žvejoti. (Lietuvos aidas Nr. 110)

MOTINOS LAIŠKAS PREZIDENTUI

Į prezidentą kreipėsi 1991 metų sausio 13-ąją žuvusios L. Asanavičiūtės motina.

“Pastarosiomis dienomis masinės informacijos priemonės paskelbė apie pil. Valerijaus Ivanovo pasisakymus Maskvoje dėl mano dukters Loretos Asanavičiūtės žuvimo 1991 m. sausio 13 d. aplinkybių, — rašo S. Asanavičienė laiške prezidentui. - Šmeižikiški ir užgaulūs V. Ivanovo prasi-manymai aitrina ne tik mano, kaip motinos, negyjančią žaizdą, jie išniekina visų žuvusiųjų už Lietuvos laisvę atminimą. Todėl reikalauju pil. V. Ivanovą patraukti baudžiamojon atsakomybėn”.

“Jedinstvos” lyderis V. Ivanovas Rusijos Dūmoje surengtoje spaudos konferencijoje sakė, kad “visi lavonai, kurie buvo užfiksuoti Sausio 13-osios naktį, tai ne lavonai žmonių, žuvusių nuo susidūrimo su sovietų armija”. V. Ivanovas sakė, kad nuo tokių žaizdų, kaip Loretos Asanavičiūtės, niekas nemiršta ir joks tankas per ją nepervaziavęs.

Tautininkų sąjungos pirmininkas R. Smetona pasiūlė “nedelsiant imtis teisinių, įstatyminių priemonių deportuoti V. Ivanovą iš Lietuvos”. V. Ivanovas yra Rusijos pilietis. (Dienovidis Nr. 24)

G. LANDSBERGIENĖ REMIA 208 NAŠLAIČIUS

Šiauliuose lankėsi visuomenės veikėja, Našlaičių globos komiteto Čikagoje atstovė Lietuvai Gražina Landsbergienė. Jos viešnagės tikslas buvo išdalyti labdarą 27 šeimose gyvenantiems našlaičiams ir 17 daugiavaikių šeimų.

Paaiškinusi, kodėl užsiima tokia veikla, nors

yra ir labai užimta, ir pati turi nemažą šeimą, ponia Landsbergienė kalbėjo: “Sutelkti žmones, kad būtume dvasingesni, — toks mano tikslas. Kokia graži buvo Nepriklausomybės atkūrimo pradžia! Kodėl jos tęsinys negalėtų būti toks pat? Kad žmonės pradėtų matyti vienas kitą, jausti artimo rūpesčius, bėdas. Kas gali būti gražesnio už visai svetimo mažo žmogaus globą?”

Labdaros į Šiaulius atvežta išties nemažai. Dideliuose paketuose su adresais ir pavardėmis — rūbai, ant savivaldybės salės scenos buvo išdėlioti batai, žaislai. Ponia Landsbergienė sakė nežinanti, kiek šitas turtas galėtų būti įvertintas pinigine išraiška, tačiau kiekvienam jį gaunančiam tai tikrai reali pagalba. Tarp labdaros aukotojų — Japonijos Taikos moterys, ponas Lasys ir ponia Aleknienė bei Prunskienė iš JAV, Maltos taryba.

G. Landsbergienė papasakojo, kad Lietuvoje iš viso remia 208 šeimose gyvenančius našlaičius, tokia labdara užsiima nuo 1991 m. pradžios. Visiems globotiniams kartą per ketvirtį į sąskaitas pervedama apie 37 dolerius, daug jų yra aplankiusi asmeniškai, žino jų gyvenimo sąlygas, stengiasi jas visapusiškai pagerinti. Šiaulių našlaičiai taip pat jau gauna piniginę paramą, tačiau susitikimas buvo pirmasis.

Artimiausiu metu G. Landsbergienė žada pasirūpinti Vilnijos krašto našlaičiais. Ruošiasi ir į Švenčionis, kur ji remia 30 vaikų. (Lietuvos aidas Nr. 106)

MENAMA ŠALTINIO PRIE KATEDROS MĮSLĖ

“Greitai turėtų paaiškėti, iš kur teka ir kur nuteka vanduo”, — sakė archeologas Gintas Rackevičius, vadovaujantis žvalgyvos darbams Katedros aikštėje. Jie buvo pradėti po to, kai praėjusių metų gruodį prasiveržė vanduo ir užtvindė Katedros aikštę. Geologai buvo išgręžę keturis gręžinius ir bandė vandenį nudrenuoti. Archeologas G. Rackevičius pasakojo, kad netoli vandens šaltinio XIX a. buvo pastatytas vandens kolektorius, tačiau ar vanduo veržiasi iš kokio vamzdžio, ar iš šaltinio, archeologas nespėliojo. “Labai mažai išliko Vilniaus komunikacijų planų”, — apgailestavo.

Pasak archeologo, šioje vietoje sensacingų radinių nesitikime, nors geologai yra pranešę, jog šioje vietoje kultūrinis sluoksnis siekia 6 metrus. Jau dabar perkasoje randama keramikinių šukių, Renesanso epochos plytų. (Lietuvos aidas Nr. 106)

TREČIOJO AMŽIAUS UNIVERSITETAS: STUDIJUOTI GALIMA VISĄ GYVENIMĄ

Vilniaus universiteto teatro salėje vienu metų sukaktį paminėjo Trečiojo amžiaus universitetas. Šio universiteto studentai — vyresnio amžiaus žmonės. Vyriausiam studentui Jonui Balčiūnui jau sukako 90 metų.

Iš viso pirmąjį kursą baigė 535 klausytojai, daugelis jų yra baigę aukštąsias mokyklas. Klausytojais tapti gali visi norintys. Už mokslą mokėti nereikia. Universitete yra aštuoni fakultetai — sveikatos, kalbų, kultūros ir meno, psichologijos, turizmo, namų ir žemės ūkio, ekonomikos ir politologijos, religijotyros. Daugiausia studentų — maždaug po 100 — kalbų ir turizmo fakultetuose. Psichologijos fakultetą lanko 25 klausytojai. Pasikaitos vyksta įvairiose Vilniaus universitetų auditorijose. Dėstytojai ateina iš kelių universitetų, dirba be atlyginimo. Vilniaus universiteto rektorius Rolandas Pavilionis sakė, jog Trečiojo amžiaus universiteto studentai nuo jaunų studentų skiriasi tuo, kad jaunieji skuba kuo greičiau baigti 5 kursus. Trečiojo amžiaus universitete nėra kursų. “Galite čia būti, kol jūsų dvasia to siekia”, - sakė R. Pavilionis.

Iškilmingą pirmo kurso baigimo ceremoniją jį baigusieji pradėjo studentų himnu “Gaudeamus”. Po to pirmą kartą buvo sugiedotas Trečiojo amžiaus universiteto himnas, kuriam žodžius parašė universiteto klausytoja Alicija Barienė, muziką - kompozitorius Faustas Latėnas.

Universitetą įkūrė Seimo narys, docentas Medardas Čobotas, jis yra šio universiteto rektorius. M. Čobotas sakė, kad svarbiausias universiteto tikslas - padėti žmonėms įgyvendinti neišsipildžiusias svajones. Jau veikia filialas Klaipėdoje. Artimiausiu metu žadama atidaryti universiteto filialus Kaune ir Šiauliuose. (Lietuvos aidas Nr. 109)

Š

ŠYPSULIAI

Žmona, kalbėdama vyrui apie blogą šeimos finansinę padėtį, aiškino:

— Mums abiem būtina taupyti. Tu privalai mesti rūkyti, o aš nustosiu tau pirkti sekmadieniais alų.

— Jūsų ligos priežastis alkoholis, — sako gydytojas savo pacientui.

— Ačiū, daktare, džiaugiasi pacientas, — jūs esate pirmas gydytojas, kuris nesuverčia visos kaltės man.

Išeinant po vakarienės iš restorano, rūbininkas padavė svečiui kailinius, o svečias jam davė 20 dolerių. Jo draugas nustebęs sako:

— Nesuprantu tokio tavo elgesio. Duoti 20 dol. už tai, kad jis padavė tau kailinius?

— Taip, bet tu pažiūrėk, kokius kailinius man davė!

Ponia prikaišioja tarnaitėi:

— Tavo numylėtinis yra labai netaupus.

— Priešingai, ponია. Kai tik įeina į mano kambarį, tuoj užgesina šviesas.

Susiziedavęs vyrukas klausia merginos broliuko:

— Ar patinka tavo sesutei žiedas, kurį jai daviau?

— Jis yra per mažas. Jai labai sunku jį nuimti nuo piršto, kai kiti vaikinai pas ją ateina.

Kodėl Dievas sutvėrė moterį tokią gražią, o kartu ir tokią kvailą? — sako vyras savo žmonai.

— Jis padarė mus gražias, kad jūs, vyrai, mus mylėtumėte, o kvailas, kad jus, vyrus, mes mylėtume, — atsakė žmona.

Po daugelio nesantaikos metų vyras su žmona nutarė surūkyti taikos pypkę ir daugiau nesipešti. Tačiau susipešė, nesusitardami, kokį tabaką kimšti į pypkę.

Vairuotoją, važiuojantį vienos krypties gatve priešinga kryptimi, sustabdo policininkas:

— Ar žinot, kur jūs važiuojate šia kryptimi?

— Nežinau, bet manau, kad jau būsiu pavėlavęs. Mat visi jau važiuoja atgal.

Trys jaunos motinos susitiko ir kalbėjo apie savo vaikų pomėgius, iš jų spręsdamos apie būsimas profesijas.

— Mano Jonukas greičiausiai bus mechanikas inžinierius. Kai aš jam nuperku naują žaislą, tai jis tuojau jį išardo, norėdamas sužinoti, kaip jis veikia, — sako pirmoji.

— O mano Algiukas bus teisininkas, advokatas. Jis jau dabar ginčijasi su visais vaikais, — sako antroji. Pagaliau trečioji joms sako:

— Mano Petriukas tai bus gydytojas: jis niekuomet neateina, kai jį šaukiu.

Ponia mokėsi vairuoti automobilį, važiuodama kartu su vyru. Kurį laiką ji puikiai važiavo vieškeliu. Jos vyras, sėdėdamas šalia, užsnūdo. Staiga jis buvo pažadintas iš miego išsi-gandusios žmonos balso:

— Jonai, griebk už vairo, priešais atvažiuoja mūro siena!

TRUMPAI

■ Pirmosios šv. Mišios naujojoje Elektrėnų bažnyčioje buvo Verbų sekmadienį, kovo 31 d. Mišias aukojo Kaišiadorių vysk. J. Matulaitis. Oficialios šventinimo iškilmės numatomos 1996 m. vasarą, kai bus baigti statybos darbai.

■ Kun. Hermanas Šulcas šių metų pradžioje grįžo į savo misionieriavimo miestą Ruandoje, Afrikoje, ir vėl darbuojasi savo įkurtoje sodyboje, kurią rado labai suniokotą.

■ Stelmužės koplyčioje pamaldos buvo nutrauktos 1961 m. Zarasų klebonas kun. Vytautas Kapočius dabar vėl atgaivino lietuviškų šv. Mišių laikymą kartą per mėnesį.

■ Salako parapija, įkurta 1496 m., šiais metais per Petrines, birželio 29 d., atšventė 500 sukaktį.

■ Manoma, kad Turkijoje, netoli Efezo miesto, yra gyvenusi Jėzaus motina Marija. Tas namelis, turkiškai vadinamas Maryen Ana Evi, yra gausiai lankomas maldininkų - krikščionių ir nekrikščionių.

■ Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje kovo 23 d. įvyko konferencija "Vilniaus jėzuitų gimnazijai 425 metai". Jėzuitų provincijolas kun. Jonas Boruta SJ kalbėjo apie vienuolynų įnašą į Europos švietimą ir kultūrą.

■ Amerikos lietuvių kunigų Vienybės rekolekcijas birželio 10-14 d. Marijos Nekalto Prasidėjimo vienuolyno patalpose, Putname, vedė kun. Kaz. Ambrasas SJ iš Montrealio, Kanados.

■ Vysk. P. Baltakis OFM birželio 11 d. išvyko į Lietuvą. Iš ten aplankė lietuvius Latvijoje, Estijoje, Ukrainoje, Baltarusijoje, Suvalkų trikampyje ir Karaliaučiaus krašte. Į New Yorką grįžo rugpjūčio 7 d.

■ Marija Remienė, plačiai besireiškianti visuomeninėje ir krikščioniškoje veikloje, pop. Jono Pauliaus II apdovanota "Pro Ecclesia et Pontifice" (Už Bažnyčią ir popiežių) medaliu.

■ Lietuvių kunigų Vienybės liepos 7-19 d. suruošė maldingą kelionę į Lietuvą. Aplankė Kryžių kalną, Klaipėdą, Palangą, Kauną, Vilnių ir kitas vietas. Kunigų Vienybės seimas įvyks spalio 7-8 d. Putname, CT.

■ Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų (Putname) nauja Šiaurės Amerikos provincijos vyresniaja ketverių metų (1996-2000) kadencijai išrinkta ses. M. Paulė Savickaitė, lig šiol dirbusi Montrealyje, Kanadoje.

■ Gegužės 2 d. Marijampolėje lankėsi Liublino (Lenkijoje) kunigų seminarijos vadovybė su 50 klierikų. Vakare Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo prokatedroje svečiai dalyvavo šv. Mišiose, kurias aukojo Vilkaviškio vysk. Juozas Žemaitis MIC drauge su kitais kunigais marijonais. Pamoksle vyskupas iškėlė, jog pal. arkiv. Jurgis Matulaitis "kiekvienam iš mūsų turėtų būti kunigo idealas".

■ Balandžio 22 - gegužės 11 d. Vilniuje, Panevėžyje ir Kaune vyko savaitiniai kursai Lietuvos vienuolėms pagal teologinio ugdymo programą "Kylanti saulė", kurią finansavo JAV Vyskupų konferencija. Šiuos kursus kai kurios Lietuvos vienuolės seserys, pasak sės. B. Valuckaitės, vienos iš vadovių, pavadino geriausiomis rekolekcijomis.

■ Vatikano "užsienio reikalų ministras" arkiv. Jean Louis Tauran Jungtinių Tautų būstinėje New Yorke reikalavo priimti Tautų teisių chartiją, kuri savo pobūdžiu būtų panaši į 1948 m. paskelbtąją žmogaus teisių chartiją. Toks dokumentas, pasak arkivyskupo, turėtų pirmiausia įtvirtinti tautų apsisprendimo teisę. Pop. Jonas Paulius II, 1995 m. spalio 5 d., lankydamasis JT būstinėje, pirmą kartą siūlė priimti Tautų teisių chartiją ir ragino JT nares būti "tautų šeima".

■ Geg. 9 d. Vilniuje, Pal. arkiv. Jurgio Matulaičio parapijos salėje, grupė arkivyskupijos kunigų, vadovaujant kun. Aušvydui Belickui MIC, aptarė aktualesnius arkivyskupijos religinio gyvenimo klausimus, jų tarpe pasirengimą pirmajai išpažinčiai ir Komunijai bei Sutvirtinimo sakramentui.

■ Lietuvių evangelikų liuteronų bažnyčios išieivijoje vyriausios tarybos pavasarinis posėdis įvyko birželio 15 d. "Tėviškės" parapijoje. Dalyvavo atstovai kunigai iš Kanados ir Vokietijos.

Juozas M.

Dailininkas Povilas Puzinas

Ši *Laiškų lietuviams* numerį iliustruojame dail. Povilo Puzino kūriniais nuotraukomis. Kai kurie jo dailės darbai, skirti Lietuvai, dėl įvairių priežasčių buvo ilgai laikomi Čikagos saugyklose. Pagaliau šią vasarą jie buvo išstatyti Lietuvos dailės muziejuje Lemonte, paskutinį kartą juos parodant Čikagos visuomenei, kuri šį dailininką labai vertino ir gerbė. Šie jo kūriniai keliauja prie Baltijos krantų - į joms gimtąją Latviją ir mylimą Lietuvą.

Povilas Puzinas gimė 1907 m. Rygoje, kur 1932 m. baigė Meno akademiją. 1933-35 m. atliko karinę prievolę Lietuvos kariuomenėje. Vėliau dėstė meną Panevėžio berniukų gimnazijoje ir Taikomosios dailės institute Kaune. Vokiečių okupacijos metu dalyvavo lietuvių rezistencijoje, 1944 m. buvo nacių suimtas ir kalintas. Tais pačiais metais pateko Vokietijon. Į Ameriką atvyko 1947 metais. Čia dėstė meną įvairiose mokyklose ir dalyvavo parodose. Mirė 1967 m. spalio 22 d.

Dail. P. Puzinas ne be reikalo vadinamas poetiniu realistu. "Jo kūrybos pagrindas, kaip rašo Algimantas Kezys, - buvo tvirtai į žemę įsirėmę pasakojamieji elementai, apipinti spalvinių niuansų, žmogiškosios patirties nuotaikos ir grynosios estetikos. Jo žvejai, motinos su vaikais, pabėgėliai, deportuojamieji, laivai, pakrančių peizažai kvėpuoja tikroviškumu ir atskleidžia jautrią dailininko sielą, ieškančią nemarių estetinių elementų harmonijos".

Laiškų lietuviams rašinių konkursas

Šiam konkursui siūlome temas pasirinkti iš septynių didžiųjų nuodėmių arba iš septynių jas atitinkančių didžiųjų dorybių. Galima rašyti ir beletristine forma, tik būtinai atsakyti į pasirinktą temą.

Didžiosios nuodėmės: 1. Puikybė, 2. Godumas, gobšumas, 3. Paleistuvavimas, gašlumas, 4. Pavydas, 5. Piktumas, rūstumas, 6. Nesaikingumas valgant ar geriant, 7. Tingėjimas.

Didžiosios dorybės: 1. Nuolankumas, 2. Dosnumas, 3. Skaistumas, 4. Meilingumas, artimo meilė, 5. Romumas, švelnumas, 6. Susivaldymas valgant ar geriant, 7. Uolumas, darbštumas, pamaldumas.

Straipsnio apimtis suaugusiems - maždaug 4-6 mašinėle rašyti puslapiu, jaunimo gali būti trumpesnė. Jaunimui priklausys tik viduriniųjų ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Konkursas baigsis 1997 m. vasario mėn. 16 d.

Straipsniai pasirašomi slapyvardžiu, į atskirą vokelį (ant kurio užrašomas tik slapyvardis) įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnę voką ir siunčiamas redakcijai šiuo adresu: *Laiškai lietuviams*. 2345 W. 56th St. Chicago, IL 60636, USA.

LAIŠKAI LIETUVIAMS-Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius-Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas-Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užabalienė. Techn. redaktorius-dr. Jonas Boguta. Administratorė-Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata-15 dol., atskiras numeris-1,50 dol.